

Utredning av mulig fylkesbytte for Nord- og Sør-Odal

24.02.25

Innhold

1. Innledning.....	4
1.1 Bakgrunn	4
1.2 Tidligere prosesser knyttet til regiontilhørighet	4
1.3 Inndelingslova	5
1.4 Sammendrag	6
Befolkning.....	6
Regional og lokal samfunnsutvikling.....	6
Næring.....	6
Kultur.....	7
Samferdsel	8
Videregående opplæring og opplæring for voksne	8
Tannhelse	9
Demokrati	9
Økonomiske vurderinger	9
2. Om Nord- og Sør-Odal	10
2.1 Befolkning.....	10
Nord- og Sør-Odal som del av øvrige kommuner i Innlandet og Akershus	10
Nord-Odals befolkning	11
Sør-Odals befolkning	11
Folketallsutvikling i de to kommunene.....	12
Aldersfordeling i befolkningen	12
2.2 Til- og fraflytting.....	13
2.3 Levekårs-indikatorer	17
2.4 Pendling	18
2.5 Oppsummering	21
3. Regional og lokal samfunnsutvikling.....	22
4. Næring	25
4.1 Næringsutvikling fra 2020	25
4.2 Næringsstruktur Nord-Odal	27
4.3 Næringsstruktur Sør-Odal.....	28
4.4 Næringenes spesialiseringsgrad og relative betydning i et område	30
4.5 Støtte til næringsutvikling	32
4.6 Fylkeskommunal støtte til utviklingsprosjekter i Nord-Odal og Sør-Odal.	33

4.7 Oppsummering	33
5. Kultur	35
6. Samferdsel	36
6.1 Kollektivtransport	36
6.3 Tilrettelagt transport (TT)	36
6.4 Fylkesveg	37
Fylkesveg investeringer	37
6.5 Oppsummering	37
7. Videregående opplæring og opplæring for voksne	38
7.1 Videregående opplæring	38
7.2 Voksnes læring	39
7.3 Oppsummering	39
8. Tannhelse	40
9. Demokrati	40
10. Økonomiske vurderinger	41
10.1 Frie inntekter og driftsutgifter	41
Skatt	42
Reduserte utgifter	42
Garanti E16 Kongsvingervegen	42
Oppsummering	43
10.2 Eiendeler og gjeld	43
Skarnes videregående skole	43
Tannklinikkene	43
Fylkesveg	44

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Ordføreren i Sør-Odal kommune har bedt Innlandet fylkeskommune utrede konsekvenser av et mulig fylkesbytte for Sør- og Nord-Odal kommune. Utredningen skal ligge som en del av saksgrunnlaget når kommunestyrene i de to kommunene skal vedta om de skal søke om fylkesbytte. Innlandet fylkeskommunes utredning vil supplere en ekstern utredning, samt en rapport som utarbeides av Akershus fylkeskommune.

Nord-Odal kommunestyre har vedtatt følgende i sitt møte den 6. november 2024: KS-092/24 Vedtak: Kommunestyret i Nord-Odal er positive til å utrede endring av fylkestilhørighet. Kommunestyret avventer sak til etter neste kommunedirektørmøte. I møte den 5. februar 2025 la kommunaldirektøren frem en sak hvor det ble orientert om at Sør-Odal hadde sendt ut anbudskonkurranse som gjelder utredning av fremtidig fylkestilhørighet. Sør-Odal søker på vegne av begge kommunene om støtte til å dekke alle utgifter hos Kommunal- og distriktsdepartementet (sak 1/25).

Kommunestyret i Sør-Odal vedtok i sitt møte den 19. november 2024 (FS- 0 6 3 / 2 4):

1. Kommunestyret ber om at det settes i gang et arbeid med å utrede fremtidig fylkestilhørighet. 2. Sør-Odal kommune inviterer de andre kommunene i regionen til å delta i utredningsprosessen.

3. Det innhentes tilbud på oppdatering av utredningsrapport for deltakende kommuner i prosessen.

4. Kostnader til utredning, informasjonsmateriell og innbyggerundersøkelse innarbeides i budsjett 2025. Det søkes om økonomisk støtte fra Kommunal- og distriktsdepartementet.

5. Kommunedirektøren gis fullmakt til å justere prosessen i henhold til antall deltakende kommuner.

Sør-Odal kommune har tidligere søkt om fylkesbytte. 8. februar 2018 vedtok Kommunestyret at kommunen «skulle være en del av region Viken fra 1. januar 2020».

Sør-Odal kommune har opplyst at Telemarkforskning har fått oppdraget med å utrede fylkestilhørighet for de to kommunene.

1.2 Tidligere prosesser knyttet til regiontilhørighet

I 2017 fikk Sør-Odal kommune sammen med de øvrige kommunene i Kongsvingerregionen (Åsnes, Kongsvinger, Grue, Nord-Odal og Eidskog) utarbeidet en rapport fra Telemarkforskning om fylkestilhørighet for regionen. I utredningen vurderte Telemarkforskning konsekvenser av fylkestilhørighet knyttet til regional utvikling, næringsutvikling/næringslivets interesser, infrastruktur, politisk innflytelse, kulturell tilhørighet og identitet, interessefellesskap og interessemotsetninger.

Telemarkforskning konkluderte med at Kongsvingerregionen burde forbli i Innlandet og begrunner dette særlig med hensynet til regionens mulighet til politisk innflytelse, da området målt i innbyggertall blir større i Innlandet (i underkant av 13 prosent i Innlandet mot i underkant av 4 prosent i Viken). Telemarkforskning skriver imidlertid at totalkonklusjonen vil påvirkes av hvordan den enkelte velger å vektlegge de ulike temaene i utredningen, og at en annen vektlegging vil kunne føre til en annen konklusjon.

Som eneste kommune i regionen vedtok Sør-Odal å gå videre med søknad om fylkesbytte. Fylkestinget i Hedmark var høringsinstans i saken og vedtok følgende: *«Sør-Odal kommune har en naturlig tilhørighet til Kongsvingerregionen og Hedmark fylke. Sør-Odal kommune vil stå sterkere som en del av Innlandet, enn de vil gjøre innenfor Viken. På denne bakgrunnen mener fylkestinget at Sør-Odal bør være en del av Innlandet».*

Fellesnemnda i Viken stilte seg åpne for at Sør-Odal kommune, i likhet med Jevnaker og Lunner kommuner, ble en del av Viken fylkeskommune fra 1.1.2020.

Fylkesmannen i Hedmark ga imidlertid en anbefaling om at Sør-Odal ble en del av Innlandet fylke. Fylkesmannen viste i sin tilrådning til det etablerte samarbeidet mellom kommunene i regionen, og peker spesielt på forholdet til Nord-Odal kommune.

Kommunal og distriktsdepartementets innstilling var at etter en samlet vurdering ville de ikke tilrå en fylkesgrensejustering for Sør-Odal, og dette ble heller ikke vedtatt.

1.3 Inndelingslova

Lov om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser (Inndelingsloven) gir regler om endringer i inndeling av kommuner og fylker, og om endringer i grensene mellom kommuner og mellom fylker. Formålet med inndelingsloven er:

«å leggje til rette for ei kommune- og fylkesinndeling som innafor ramma av det nasjonale fellesskap kan sikre eit funksjonsdyktig lokalt folkestyre og ei effektiv lokalforvaltning. Endringar i kommune- eller fylkesinndelinga bør medverke til å skape formålstenlege einingar som kan gi innbyggjarane og næringslivet tilfredsstillande tenester og forvaltning. Verksemda etter denne lova skal byggje på prinsippet om lokal medverknad og initiativrett til grenseendringar.», jf inndelingslovens § 1.»

Loven gjelder både for endring av grenser og fastsetting av endringer, jf lovens § 2.

Dersom Nord- og Sør-Odal søker om fylkesbytte er det, i henhold til Inndelingsloven, snakk om en grensejustering, og i slike tilfeller er det Stortinget som fatter vedtak, jf. § 6. Vedtak om grensejustering.

For å ivareta innbyggernes demokratiske rettigheter legger Kommunal- og distriktsdepartementet opp til at justeringer av fylkesgrenser trer i kraft ved årsskiftet etter et fylkestingsvalg. Dersom Nord- og Sør-Odal kommune sender en søknad til departementet senest høsten 2025, vil departementet kunne legge frem en sak for Stortinget våren 2026. Dersom Stortinget vedtar et fylkesbytte for de to kommunene, vil dette kunne tre i kraft fra 1. januar 2028.

1.4 Sammendrag

Befolkning

Hvis det blir fylkesbytte, vil de to Odalskommunene vil være av de minste kommunene i Akershus, og i Gardermoregionen. Nord-Odal vil utgjøre 0,7 % av Akershus fylke og det er bare Hurdal som har færre innbyggere i fylket. Nord-Odal er i dag den nest minste kommunen i Kongsvingerregionen, men utgjør likevel 10 % av folketallet i regionen. I Gardermoregionen, målt i innbyggertall, vil folketallet kun utgjøre 3,9 % av regionen.

Sør-Odal vil utgjøre 1,1 % av Akershus fylke og vil være den femte minste i fylket, men i Innlandet fylke er kommunen den 11. største. Sør-Odal er i dag den nest største kommunen i Kongsvingerregionen og befolkningen utgjør 16,5 % av regionen. Som del av Gardermoregionen, ville kommunen være den 3. minste i regionen.

Ser en på flyttemønster i de to kommunene viser det at det er mye intern flytting i Kongsvingerregionen. Nord-Odal har størst fraflytting til Kongsvinger og Oslo. Størsteparten av tilflytterne til Nord-Odal i 2023 kom fra Sør-Odal, Kongsvinger, Eidsvoll, Oslo. Langt de fleste som flyttet fra Sør-Odal i 2023, flyttet til Kongsvinger. De fleste tilflyttere til Sør-Odal kom fra Nes, Kongsvinger, Oslo og Lillestrøm.

Per i dag er Både Sør-Odal og Nord-Odal «bo-kommuner», dvs. det er flere som bor enn som jobber i kommunene. De største pendlingsstrømmene fra Nord-Odal i 2023 var i sum større til Kongsvingerregionen enn til Akershus. Når det gjelder innpendlingen var den i langt større grad fra andre kommuner i Kongsvingerregionen enn fra Akershus. Den største utpendlingen fra Sør-Odal var i 2023 til Kongsvinger, Oslo, Nes, Ullensaker og Nord-Odal. I sum var det større utpendling til kommuner i Kongsvingerregionen enn til Akershus, selv om differensen ikke er stor. I sum var innpendlingen fra andre kommuner i Kongsvingerregionen langt større enn fra Akershus.

De to Odalskommunene vil ved et fylkesbytte flytte inn i en del av Akershus som også har forholdsvis store utfordringer når det gjelder utenforskap i arbeidsmarkedet. Nord-Odal (12 %) og Sør-Odal (11 %) har litt flere unge NEETs enn Innlandet (10%), og Gardermoregionen er på tilsvarende nivå med gjennomsnittet på (11%). Her må det imidlertid tilføyes at Hurdal har svært mange unge NEETs (17 %) og bidrar til å trekke snittet opp for Gardermoregionen.

Regional og lokal samfunnsutvikling

Når en kommune forlater fylket, svekkes helheten i den regionale samordningen. Det kan oppstå problemer med å opprettholde kontinuitet i felles satsinger, prosjekter og infrastrukturplaner som krysser fylkesgrenser.

Kongsvingerregionen blitt en svært god samarbeidsarena både med tanke på økonomi og samarbeid om utvikling.

Utenforskap er en av årsakene til folkehelseutfordringer, og Innlandet har satt inkludering i ett bredt perspektiv som en av sine fremste satsinger gjennom den regionale planen for inkludering. Innlandet fylkeskommunen har understøttet flere gode prosjekter i Kongsvingerregionen,

Næring

Totalt har sysselsettingen i Nord-Odal økt med 8 personer, noe som tilsvarer en økning på 0,5%. Sør-Odal på sin side har hatt en mer markant økning i sysselsettingen sammenlignet

med nabokommunen. Totalt har sysselsettingen i Sør-Odal økt med 160 personer, noe som tilsvarer en økning på 6,4%.

Både i Nord-Odal og Sør-Odal er det en sterkere konsentrasjon av næringer som jordbruk, skogbruk og industri, enn hva som er tilfelle for landet som helhet. Innenfor elektrisitet, vann og renovasjon har en sett en økende konsentrasjon i begge kommunene.

Skogbruk og jordbruk er betydelig større næringer i Innlandet enn i Akershus. Siden dette er store næringer i Innlandet er det også stort fokus på dette i fylket og det er fra fylkeskommunens og regionale samarbeidsaktørers side. Videreutvikling av skog- og treindustrien i tilknytning til det grønne skiftet og Innlandet som Norges matkammer er helt sentralt i politiske prioriteringer fremover. Dette ble også påpekt av Statsforvalterens vurdering av fylkesbytte for Gran kommune hvor det blir sagt at *«Overføring av Gran til Akershus vil splitte den felles virkemiddelforvaltningen, og trekke Gran vekk fra det tunge skogbruksmiljøet i Innlandet. Det igjen kan føre til mindre fokus på skogressursene, bruk av tre og primærressursenes betydning i klimaarbeidet, men også i næringslivet i Gran kommune»*.

Fylkeskommunene har hovedansvaret for å utforme regionale strategier for utvikling, samt utvikle, koordinere og følge opp regionale mål i sitt fylke. Vesentlig i denne sammenheng er midler som fylkeskommunen får overført fra staten. *Sentralitetsindeksen og Innovasjon Norges (IN)* sin inndeling med hensyn til innovasjonsstøtte legger føringer i tildelingen av midler innenfor Programkategori 13.50 fra Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD). Tilskuddet til Innlandet fylkeskommune blir redusert hvis en distriktskommune «melder» overgang til en annen fylkeskommune (som på sin side vil få styrket sin distriktsramme).

Innlandet fylkeskommune har lagt vekt på å forsterke hele regionen rundt Kongsvinger. Et eventuelt fylkesbytte for to av kommunene vil svekke det som i dag er Kongsvingerregionen som helhet. Innlandet fylkeskommune har i perioden 2020-2024 bevilget betydelige midler til Kongsvingerregionen: 194, 4 millioner har gått til utviklingsprosjekter. Det er vanskelig å tallfeste i hvilken grad dette har tjent aktører i Odalskommunene. Støtte til næringshageprogrammet og større prosjekter hvor Klosser er involvert er eksempler på prosjekter som også har kommet de to kommunene til gode. I samme tidsperiode tildelte fylkeskommunen 10, 8 mill. til prosjekter i Nord- Odal hvorav 8,2 millioner til bredbåndsutvikling og 1,3 millioner til bedriftsinernopplæring.

For Sør-Odals vedkommende ble det gitt støtte for 27, 2 millioner til utviklingsprosjekter. 22,6 mill. gikk til bredbånd (finansiert med både statlige, fylkeskommunale og fylkeskraft midler). Nyetablerte bedrifter i Sør-Odal har mottatt til sammen 1,2 millioner fra Grønn framtid.

Innovasjon Norge (IN) er fylkeskommunens operatør av bedriftsrettede virkemidler. Bevilgninger fra Innovasjon Innlandet til bedrifter i Nord- og Sør-Odal i perioden 2020-2024 er på henholdsvis kr 31 085 500 (Nord-Odal) og kr 22 066 500 (Sør-Odal).

Nord-Odal og Sør-Odal har vært med på flere Interreg A-program. Deltakelsen i dette programmet har vært gjennom ARKO-samarbeidet. Det ligger mange muligheter med tanke på finansiering av viktige prosjekter i dette samarbeidet.

Kultur

ANNO har per i dag ingen museer utenfor fylkesgrensene, og med tanke på finansiering vil det være nødvendig å gå i dialog med museet og Akershus FK om de administrative og økonomiske konsekvensene av et fylkesbytte.

Fylkesbiblioteket administrerer og finansierer flere ulike fellestjenester for bibliotekene i Innlandet, herunder felles innkjøp av e-bøker, og transportordning for bøker mellom bibliotek. Et eventuelt fylkesbytte vil medføre reforhandling av kontrakter og høyere kostnader for de resterende kommunene.

Samferdsel

Kollektivtrafikken i Sør-Odal og Nord Odal betjenes i dag av Vy buss på vegne av Innlandstrafikk, og kommunene ligger i dag under kontrakt sammen med resten av Glåmdalen/Kongsvingerregionen, tom. 30.06.2026. Et eventuelt fylkesbytte vil skape usikkerhet for tilbyderer til denne konkurransen, med tanke på investeringer. Tilbudet i regionen kan bli redusert dersom skoleelever bosatt i Odalskommunene ikke får anledning til å søke seg til skoler i Innlandet. Et fylkesbytte fra 1.1.28 vil være for sent til at dette kan hensyntas i kommende bussanbud. Et eventuelt fylkesbytte kan innebære at Kongsvingerregionen vil kunne være et mindre attraktiv kontraktsområde grunnet mindre kjøring, og ha en høyere pris grunnet usikkerhet ved kontraktens oppstart.

Innlandet har en TT-ordning som i det vesentlige likner på TT-ordningen i Akershus, men har mindre strenge tildelingskriterier og noe lavere tilskuddsnivå. Totalt vil et fylkesbytte medføre mindre utgifter for Innlandet fylkeskommune, noe som tilsvarer vel en million kroner.

Innlandet er med i en utvidet ordning med. øremerkede midler fra Samferdselsdepartementet som tildeles blinde-sterkt svaksynte og rullestolbrukere. Akershus er ikke med i den statlige ordningen, med noen unntak. Disse ble tildelt 4 284 187 kr: 1 875 229 kr- i Nord-Odal og 2 408 958,- i Sør-Odal.

Totalt vil uttrekk av drift- og vedlikehold av fylkesvegene i Sør- og Nord-Odal medføre en innsparing på om lag 20 mill. kr. pr. år, inkl. byggherrekostnader. Det er noen planlagte utbyggingsprosjekt i de to kommunene i inneværende handlingsprogram 2022 – 2025. Disse vil bli realisert som planlagt.

Videregående opplæring og opplæring for voksne

Redusert innbyggertall vil svekke fylkeskommunens mulighet til å opprettholde dagens nivå på disse tjenestene innenfor utdanning totalt sett. Dersom Innlandet mister disse elevene, vil det få konsekvenser for bredden i tilbudsstrukturen i det videregående skoletilbudet i regionen. Dette vil påvirke mulighetene for utdanningstilbud for ungdommene i de gjenværende kommunene rundt Kongsvinger.

Næringsliv og bransje i Kongsvingerregionen har behov for lærlinger og faglært arbeidskraft innenfor mange sektorer. Det er usikkert hvordan endret fylkestilhørighet for Nord- og Sør-Odal vil påvirke søknad til lære plasser i de gjenværende kommunene i regionen. Samlet er det inngått 115 lærekontrakter med 65 bedrifter i dette geografiske området.

Karriere Innlandet Kongsvinger gir i dag tilbud innenfor karriereveiledning til alle innbyggere i regionen, og er også ansvarlig for hele tilbudet innenfor videregående opplæring for voksne i regionen. Deltagerne fra Nord- og Sør-Odal utgjør nesten halvparten (vel 45 %) av totalt antall deltagere i tilbudene som gis ved Karriere Innlandet Kongsvinger. Aktiviteten ved karrieresenteret vil bli betydelig påvirket dersom tilfanget av deltagere halveres. Når det gjelder samarbeidet med Høgskolesenteret i Kongsvinger, så er dette viktig i dag for å ivareta fylkeskommunens ansvar knyttet til et desentralisert og fleksibelt høyere utdanningstilbud. Også her vil også Innlandets fylkeskommunes kapasitet reduseres dersom

deltagermengden og de økonomiske rammene for Karriere Innlandet Kongsvinger reduseres.

Tannhelse

Innlandet fylkeskommune har i dag tannklinikk i både Nord-Odal og Sør-Odal, og det gis tilbud om tannhelsetjenester for både barn, ungdom og voksne. På de to klinikkene betjenes til sammen vel 3600 pasienter, og det er 9 ansatte på klinikkene.

Totalt regnskap for klinikkene var i 2024 ca. 6 mill. Kroner (utgifter og inntekter).

Demokrati

Når en kommune skifter fylke, mister fylkeskommunen representanter i sitt fylkesting fra kommunen. Dette svekker Innlandet fylkeskommune sin politiske legitimitet, da færre velgere vil være representert i det politiske systemet. Politisk innflytelse kan også reduseres i saker der den aktuelle kommunens stemmer tidligere har vært viktige for å forme fylkets utviklingsstrategier.

Med forventet befolkningsvekst i tillegg til at Hedmark valgdistrikt eventuelt mister to kommuner, samt økt tilvekst i Akershus, vil det øke sannsynligheten for at valgdistriktet kan miste et mandat til Akershus.

Dersom Sør- og Nord-Odal søker om fylkesbytte er ikke de ikke de eneste kommunene som ønsker om fylkesbytte. Spørsmålet er hvordan slike endringer påvirker det regionale og lokale demokratiet i Norge, og om en utvikling med at enkelte fylker blir styrket (befolkningsmessig og økonomisk) på bekostning av de mindre folkerike delene av Norge.

Økonomiske vurderinger

En overføring av Nord-Odal og Sør-Odal til Akershus fylke, vil få store negative konsekvenser for Innlandet fylkeskommune. Beregningene viser at dette gir et netto økonomisk tap på om lag 89 millioner kroner for Innlandet fylkeskommune.

Beregningene viser at Innlandet fylkeskommune vil få reduserte inntekter på totalt 216 mill. kroner dersom begge kommunene går ut av Innlandet. Det er imidlertid ikke mulig å anslå hverken frie inntekter eller utgifter eksakt, da frie inntekter er avhengig av mange variabler og utgiftsnivået vil variere med innbyggere og politiske vedtak. Dersom det blir en endelig avgjørelse om bytte av fylkestilhørighet, må alle tall revideres og mer utfyllende dokumentering må gjennomføres

Oversikter over skatteinntekter for 2024, viser at Nord-Odal har et gjennomsnittlig skattenivå på 74,3 % av landsgjennomsnittet. Sør-Odal har et skattenivå på 81,5 % av landsgjennomsnittet. Kommunene i Akershus har generelt høyere skatteinntekter sammenlignet med landsgjennomsnittet. I 2024 hadde Akershus en skatteinntekt på 111 % av landsgjennomsnittet. Kommunene i Innlandet har en mer variert økonomisk situasjon, og en innbyggernedgang vil merkes som en negativ effekt også på inntektsutjevningen for Innlandet.

Et anslag på reduserte utgifter er utfordrende, men utgangspunkt i sist tilgjengelige driftsregnskap gir et anslag på 127 millioner.

Akershus og Innlandet fylkeskommune har sammen garantert for planleggingen av fase 3 på E16 Kongsvingervegen. Det er rekvirert 100 mill. kroner i planmidler. Dette finansieres med en kassekreditt som koster om lag 7,5 mill. kroner i året. Garantirammen er hevet flere ganger og er nå på 180 mill. kroner etter vedtak i fylkestinget i oktober. Dette innebærer at

Innlandet fylkeskommune garanterer for 90 mill. kroner. Det er langt fra sikkert at vegprosjektet blir realisert på en slik måte at garantibeløpet kan inngå i utbyggingskostnaden. Risikoen for at garantibeløpet må innfris er absolutt til stede. Ved et fylkesbytte vil Akershus overta hele garantiansvaret.

Innlandet fylkeskommune forutsetter følgende:

- Eiendeler og eiendommer følger geografi (fylkestilhørighet).
- Gjeld og gjeldsforpliktelser følger eiendeler og eiendommer.

Dette innebærer at eiendommer Innlandet fylkeskommune har i Nord-Odal og Sør-Odal kommuner, blir med over til ny fylkeskommune og at gjeld også følger med. Hvordan dette praktisk gjøres, må fylkeskommunene bli enige om.

Skarnes videregående skole i Sør-Odal er besluttet lagt ned. Men det vil være aktivitet ved skolen til høsten 2027, da det vil ta noen år å avslutte virksomheten ved skolen. Skolebygningen vil sannsynligvis fortsatt være i Innlandet fylkeskommunenes eie ved et eventuelt fylkesbytte for kommunen. Skolebygningen følger da med over til Akershus fylkeskommune.

Det er gjennomført flere historiske investeringer på fylkesvegene som er lokalisert i Nord-Odal og Sør-Odal. Det er gjort anslag på investeringer på om lag 200 mill. kroner siden 2013. Dette er investeringer som fortsatt er knyttet til gjeldsforpliktelser, og som følgelig medfører årlige finanskostnader. Fylkesvegene som ligger i Nord-Odal og Sør-Odal vil måtte overføres til Akershus ved en eventuell endring av fylkestilhørighet. Gjeld og gjeldsforpliktelser som er knyttet til fylkesveginvesteringene, vil også følge med ved overføring av fylkesvegene.

2. Om Nord- og Sør-Odal

2.1 Befolkning

Nord- og Sør-Odal som del av øvrige kommuner i Innlandet og Akershus

Kommunene i Innlandet har fra 1 200 innbyggere i den minste kommunen til 35 000 innbyggere i den største kommunen. Forskjellen fra minste til største kommunen er på cirka 34 500 personer. 36 av 46 kommuner i Innlandet har under 10 000 innbyggere.

Kommunene i Akershus har fra 3 000 innbyggere i den minste kommunen til 132 000 innbyggere i den største kommunen. Forskjellen fra minste til største kommunen er på cirka 129 000 personer. 4 av 23 kommuner i Akershus har under 10 000 innbyggere.

Nord-Odal som del av Kongsvinger-regionen og Innlandet fylke, målt i folketall (4. kvartal 2024)

Grue	4 519
Nord-Odal	5 009
Eidskog	6 081
Åsnes	7 294
Sør-Odal	8 122
Kongsvinger	18 107
Kongsvingerregionen	49 132
Innlandet	377 148
Nord-Odals andel av Kongsvingerregionen	10,2 %
Nord-Odals andel av Innlandet fylke	1,3 %

Nord-Odal som del av Gardemoregionen og Akershus fylke, målt i folketall (4. kvartal 2024)

Hurdal	3 015
Nord-Odal	5 009
Gjerdrum	7 447
Nannestad	16 408
Nes	24 811
Eidsvoll	28 252
Ullensaker	44 797
Gardemoregionen inkl. Nord-Odal	129 739
Akershus	738 007
Nord-Odals andel av Gardemoregionen	3,9 %
Nord-Odals andel av Akershus fylke	0,7 %

Kilde: SSB tabell 01222.

Innlandet har mange og små, eller mellomstore, kommuner, mens Akershus har få og flere svært folkerike kommuner. Nord- og Sør-Odal vil i Innlandet være blant mange tilsvarende kommuner, mens de i Akershus vil være små og skille seg ut fra flertallet av de folkerike kommuner.

Nord-Odals befolkning

Nord-Odal har litt over 5 000 innbyggere¹. Befolkningen i Nord-Odal utgjør 1,3 % av Innlandet fylke og er den 23. minste (eller 24. største!) av fylkets 46 kommuner. Det er i dag seks kommuner i Innlandet som har mellom 5000 og 6000 innbyggere. Nord-Odal er dermed en av flere tilsvarende mellomstore kommuner i fylket.

Nord-Odal vil utgjøre 0,7 % av Akershus fylke² og det er bare Hurdal som har færre innbyggere i fylket.

Nord-Odal er i dag den nest minste kommunen i Kongsvingerregionen, men utgjør likevel 10 % av folketallet i regionen. I Gardemoreregionen, målt i innbyggertall, vil folketallet kun utgjøre 3,9 % av regionen.

Sør-Odals befolkning

Sør-Odal har litt over 8 100 innbyggere.³ Befolkningen i Sør-Odal utgjør 2,2 % av Innlandet fylke og er den 11. største av 46 kommuner i fylket, målt i folketall. Det er åtte kommuner som har mellom 6 000 og 10 000 innbyggere. Sør-Odal er dermed en av flere tilsvarende mellomstore kommuner i fylket.

Sør-Odal vil utgjøre 1,1 % av Akershus fylke⁴ og vil være den femte minste i fylket. Det er i dag fire kommuner i Akershus på tilsvarende størrelse mellom 6 000 til 10 000 innbyggere. Sør-Odal er i dag den nest største kommunen i Kongsvingerregionen og befolkningen utgjør 16,5 % av regionen. Som del av Gardemoreregionen, ville kommunen

Sør-Odal som del av Kongsvinger-regionen og Innlandet fylke, målt i folketall (4. kvartal 2024)

Grue	4 519
Nord-Odal	5 009
Eidskog	6 081
Åsnes	7 294
Sør-Odal	8 122
Kongsvinger	18 107
Kongsvingerregionen	49 132
Innlandet	377 148
Sør-Odals andel av Kongsvingerregionen	16,5 %
Sør-Odals andel av Innlandet fylke	2,2 %

Sør-Odal som del av Gardemoreregionen og Akershus fylke, målt i folketall (4. kvartal 2024)

Hurdal	3 015
Gjerdrum	7 447
Sør-Odal	8 122
Nannestad	16 408
Nes	24 811
Eidsvoll	28 252
Ullensaker	44 797
Gardemoreregionen inkl. Nord-Odal	132 852
Akershus	738 007
Sør-Odals andel av Gardemoreregionen	6,1 %
Sør-Odals andel av Akershus fylke	1,1 %

Kilde: SSB tabell 01222.

¹ Nord-Odal hadde 5 009 innbyggere ved utgangen av 3. kvartal 2024.

² Dette er da beregnet ut ifra folketallet i dag for Akershus + Nord-Odal, slik at Nord-Odal inngår i beregningen for andel av fylket i både Innlandet og Akershus.

³ Sør-Odal hadde 8 122 innbyggere ved utgangen av 3. kvartal 2024. Det er også folketall per 3. kvartal 2024, som er brukt i de tilhørende tabeller.

⁴ Dette er da beregnet ut ifra folketallet i dag for Akershus + Sør-Odal, slik at Sør-Odal inngår i beregningen for andel av fylket i både Innlandet og Akershus.

være den 3. minste i regionen, målt i innbyggertall. Her vil folketallet utgjøre 6,1 % av regionen.

Folketallsutvikling i de to kommunene

Nord-Odal har hatt en folketallnedgang de siste fire årene på 0,5 %. Frem mot 2028 ventes en ytterligere nedgang i folketallet på 1,8 %⁵.

Sør-Odal har hatt en vekst fra 2020 -2024 på 2,6 %. De neste fire årene ventes en tilsvarende vekst på 2,5 %.⁶

Kommunene i Gardemoregionen har hatt sterk folketilvekst de siste fire årene, spesielt Nannestad (+14,1 %) og Ullensaker (+10,6 %). Folketallsutviklingen i Sør- og Nord-Odal er tettere på å være på nivået i Innlandet og Kongsvingerregionen, enn utviklingen i Akershus og Gardemoregionen.

Nord- og Sør-Odal skiller seg fra en del øvrige kommuner i Innlandet ved å ha liten nettoinnvandring. Det er innenlandsk tilflytting som gir vekst. For Nord-Odal har veksten fra innenlandsk flytting likevel ikke vært nok til å oppveie for nettoutvandringen og fødselsunderskuddet.

Begge Odalskommunene har fødselsunderskudd, på lik linje med Kongsvingerregionen og Innlandet.

Folketallsutviklingen i Sør- og Nord-Odal, og drivkreftene bak den, likner på utviklingen i Kongsvingerregionen og Innlandet. Unntaket er innenlandsk flytting, hvor kommunene et tettest på det tilsvarende nivået i Gardemoregionen.

Ulike indikatorer for folketallsutviklingen⁷:

	Folketalls- vekst 2020-2024	Fremskrevet folketalls- vekst 2024- 2028	Innenlandsk nettoinnflytting per 1000 middelfolkemengde i 2023	Netto inn- og utvandring per 1000 middelfolkemengde i 2023	Fødsels- overskud d i 2024
Nord-Odal	-0,5 %	-1,8 %	5,2	-1,2	-39
Sør-Odal	2,6 %	2,5 %	7,4	1,4	-27
Kongsvinger regionen	0,8 %	1,0 %	-2,2	11,1	-57
Innlandet	1,3 %	1,7 %	-1,4	11,6	-1159
Gardemo- regionen	9,7 %	6,6 %	5,5	15,9	61
Akershus	6,8 %	4,6 %	4,0 ⁸	8,9 ⁹	1721

Aldersfordeling i befolkningen

18 % av befolkningen i Nord-Odal er barn og unge, mens 27 % er over 65 år. Sør-Odal har noe færre eldre i befolkningen (23 %) og litt flere unge (20 %).¹⁰

⁵ Ifølge statistisk sentralbyrås hovedalternativ (MMMM).

⁶ Ifølge statistisk sentralbyrås hovedalternativ (MMMM).

⁷ Kilde: SSB tabell 07459, 14288, 09588, 06913. Folketallsframskrivningen er SSBs hovedalternativ, MMMM.

⁸ Her finnes det ikke tall for Akershus. Tallet er for Viken.

⁹ Her finnes det ikke tall for Akershus. Tallet er for Viken.

¹⁰ Kilde: SSB tabell 07459.

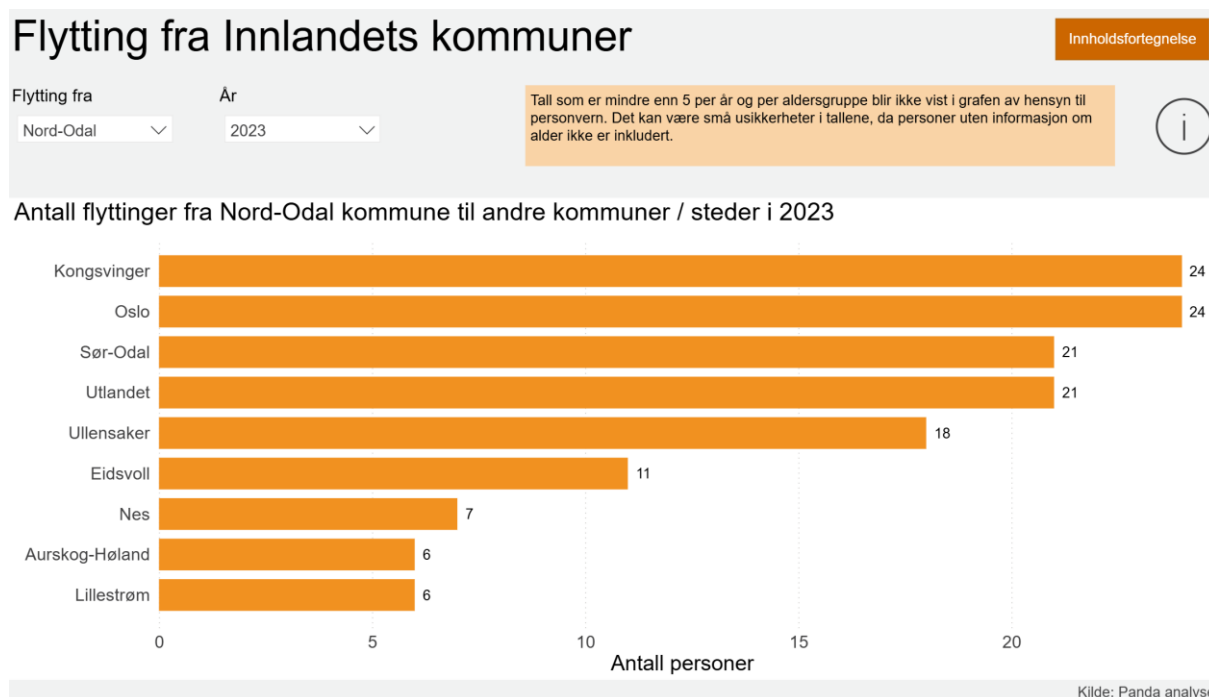
Aldersfordelingen i befolkningen i Sør- og Nord-Odal er mer lik aldersfordelingen i Innlandet enn i Akershus. Akershus har flere barn og unge enn eldre i befolkningen. Innlandet har flere eldre enn barn og unge.

Aldersfordeling i befolkningen i 2024

	Andel 0-19 år i befolkningen	Andel 65+ i befolkningen
Nord-Odal	18 %	27 %
Sør-Odal	20 %	23 %
Kongsvingerregionen	19 %	26 %
Innlandet	20 %	24 %
Gardemoreregionen	24 %	16 %
Akershus	24 %	17 %

2.2 Til- og fraflytting

Nord-Odal hadde i 2023 størst fraflytting til Kongsvinger og Oslo. Deretter kommer Sør-Odal, utlandet og Ullensaker.¹¹

De som flyttet fra Nord-Odal i perioden fra 2020-2023 var i hovedsak barn, unge og voksne i arbeidsfør alder. Få eldre flyttet fra kommunen. De eldre flyttet til Oslo, mens de fleste voksne samt barn og unge flyttet til Oslo, Stange og Rollag.

¹¹ Figurene i dette avsnitt er fra Innlandsstatistikk.no.

Aldersfordelt flytting fra Innlandets kommuner

Innholdsfortegnelse

Flytting fra

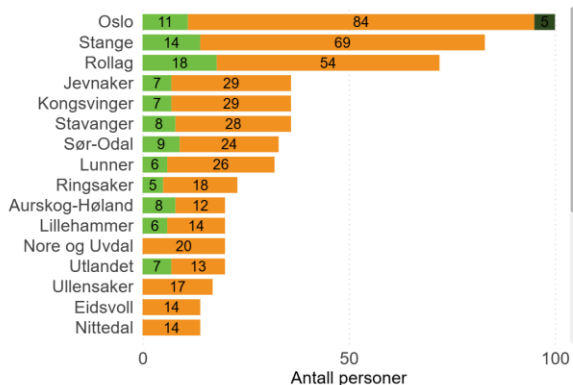
Nord-Odal

Grafene viser antall personer som har flyttet totalt i årene 2020–2023. Årene er slått sammen for at få et høyt nok volum på tallene til å vise aldersfordeling og samtidig ivareta personvern. Tall som er mindre enn 5 per aldersgruppe vises ikke i grafene. Det kan være små usikkerheter i tallene, da personer uten informasjon om alder ikke er inkludert.

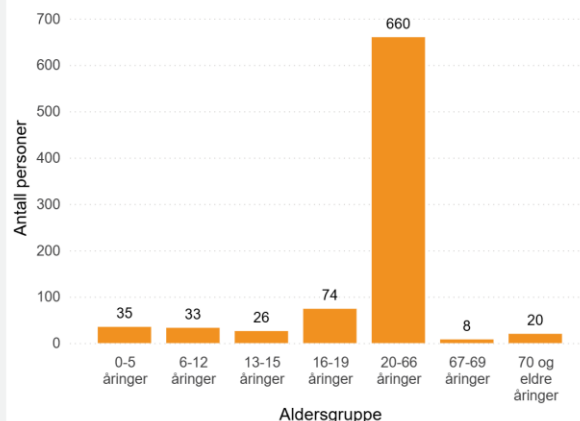

Flyttinger fra Nord-Odal kommune i årene 2020–2023, fordelt på tre aldersgrupper

● Under 20 år ● 20 - 66 år ● 67 år og over

Detaljert aldersfordeling av de som flyttet fra Nord-Odal kommune i årene 2020–2023

Kilde: Panda analyse

Størsteparten av tilflytterne til Nord-Odal i 2023 kom fra Sør-Odal, Kongsvinger, Eidsvoll, Oslo og utlandet.

Flytting til Innlandets kommuner

Innholdsfortegnelse

Flytting til:

Nord-Odal

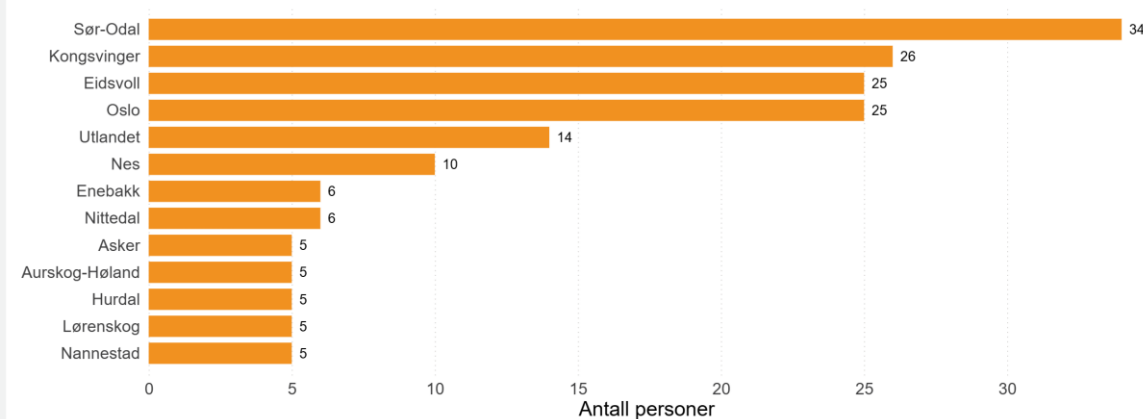
År

2023

Tall som er mindre enn 5 per år og per aldersgruppe blir ikke vist på grafen av hensyn til personvern. Det kan være små usikkerheter i tallene, da personer uten informasjon om alder ikke inngår.

Antall flyttinger til Nord-Odal kommune fra andre kommuner / steder i 2023

Kilde: Panda analyse

De fleste som flyttet til Nord-Odal i perioden fra 2020-2023 var mellom 20-66 år, men det var også et betydelig antall eldre over 70 år, samt en jevn fordeling av barn og unge i ulike aldersgrupper. Mange av de tilflyttende barn og unge kom fra Kongsvinger.

Aldersfordelt flytting til Innlandets kommuner

[Innholdsfortegnelse](#)

Flytting til

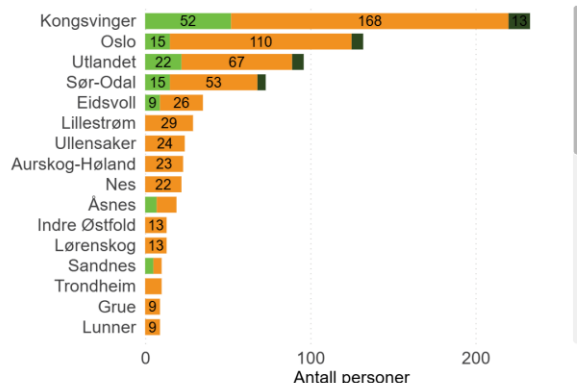
Nord-Odal ▼

Grafene viser antall personer som har flyttet totalt i årene 2020–2023. Årene er slått sammen for å få et høyt nok volum på tallene til å kunne vise aldersfordeling, og samtidig ivareta personvern. Tall som er mindre enn 5 per kommune og per aldersgruppe vises ikke. Det kan være små usikkerheter i tallene, da personer uten informasjon om alder ikke er inkludert.

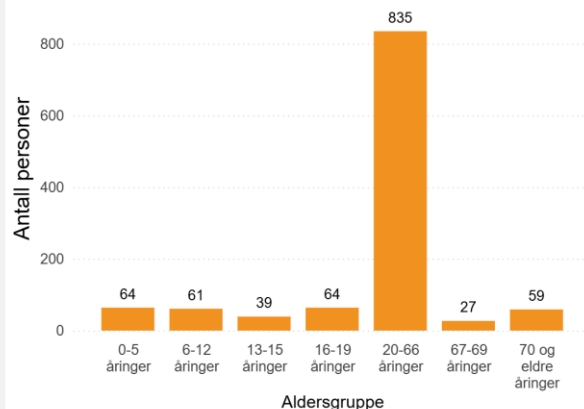

Flyttinger til Nord-Odal kommune i årene 2020–2023, fordelt på tre aldersgrupper

● Under 20 år ● 20 - 66 år ● 67 år og over

Detaljert aldersfordeling blant de som flyttet til Nord-Odal kommune i årene 2020–2023

[Kilde: Panda analyse](#)

Langt de fleste som flyttet fra Sør-Odal i 2023, flyttet til Kongsvinger. Deretter kommer Oslo, Nes, Nord-Odal og utlandet.

Flytting fra Innlandets kommuner

[Innholdsfortegnelse](#)

Flytting fra

Sør-Odal ▼

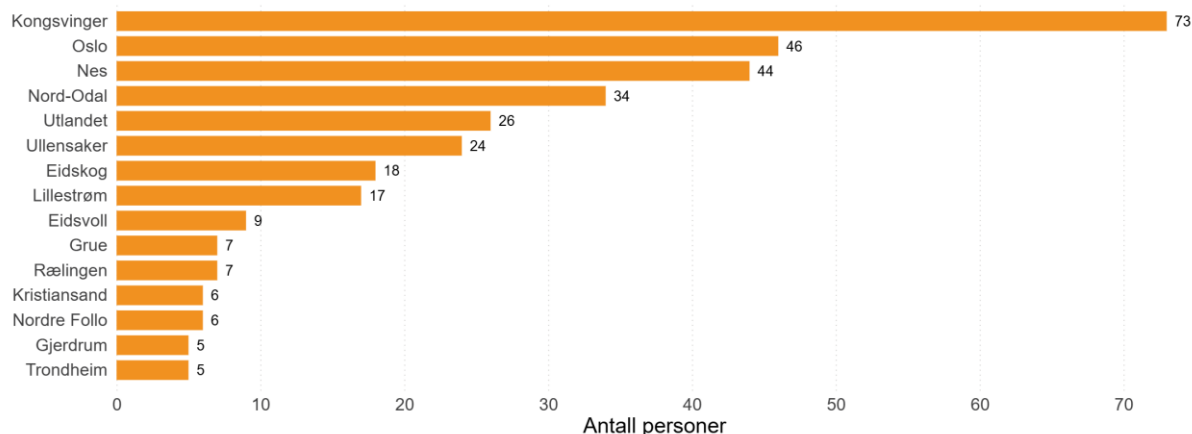
År

2023 ▼

Tall som er mindre enn 5 per år og per aldersgruppe blir ikke vist i grafen av hensyn til personvern. Det kan være små usikkerheter i tallene, da personer uten informasjon om alder ikke er inkludert.

Antall flyttinger fra Sør-Odal kommune til andre kommuner / steder i 2023

[Kilde: Panda analyse](#)

De som flyttet fra Sør-Odal i perioden fra 2020-2023 var i hovedsak barn, unge og voksne i arbeidsfør alder. Få eldre flyttet fra kommunen, men det dog noe fraflytting blant de som er over 70 år.

Aldersfordelt flytting fra Innlandets kommuner

Innholdsfortegnelse

Flytting fra

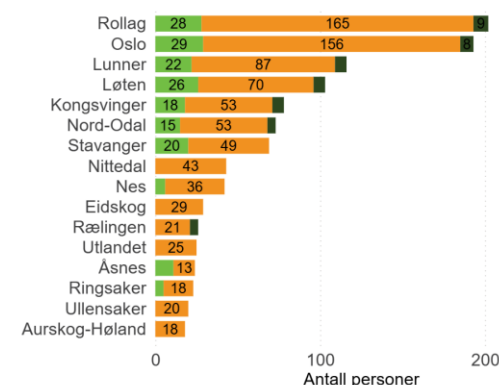
Sør-Odal ▼

Grafene viser antall personer som har flyttet totalt i årene 2020–2023. Årene er slått sammen for å få et høyt nok volum på tallene til å vise aldersfordeling og samtidig ivareta personvern. Tall som er mindre enn 5 per aldersgruppe vises ikke i grafene. Det kan være små usikkerheter i tallene, da personer uten informasjon om alder ikke er inkludert.

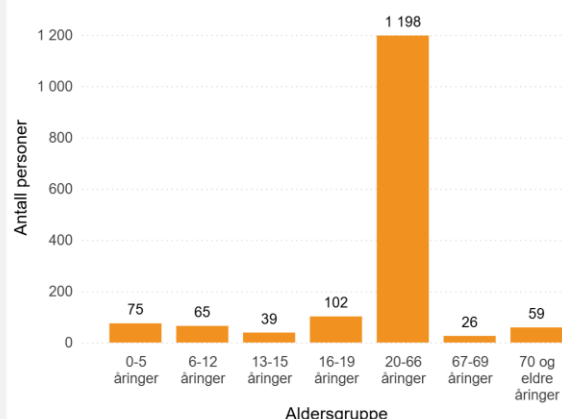

Flyttinger fra Sør-Odal kommune i årene 2020–2023, fordelt på tre aldersgrupper

● Under 20 år ● 20 – 66 år ● 67 år og over

Detaljert aldersfordeling av de som flyttet fra Sør-Odal kommune i årene 2020–2023

Kilde: Panda analyse

De fleste tilflyttere til Sør-Odal kom fra Nes, Kongsvinger, Oslo, Lillestrøm og utlandet.

Flytting til Innlandets kommuner

Innholdsfortegnelse

Flytting til:

Sør-Odal ▼

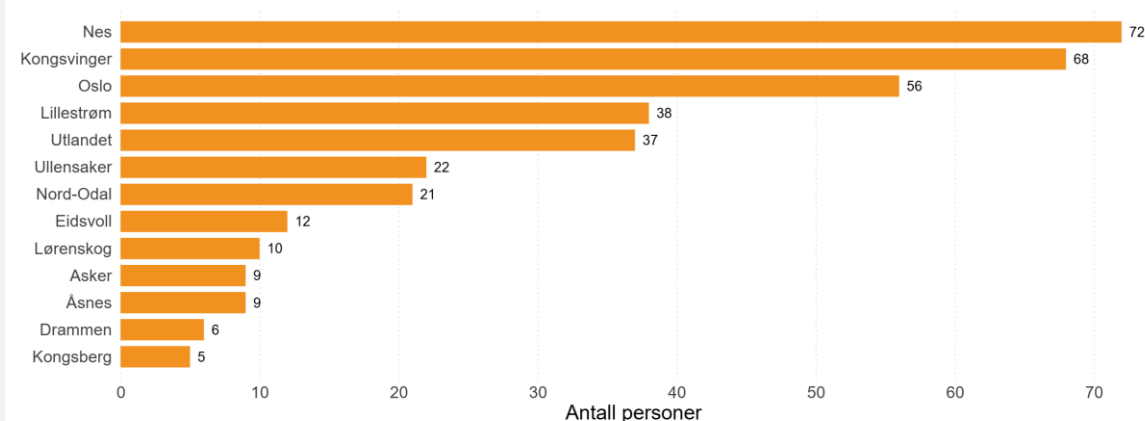
År

2023 ▼

Tall som er mindre enn 5 per år og per aldersgruppe blir ikke vist på grafen av hensyn til personvern. Det kan være små usikkerheter i tallene, da personer uten informasjon om alder ikke inngår.

Antall flyttinger til Sør-Odal kommune fra andre kommuner / steder i 2023

Kilde: Panda analyse

Flesteparten som flyttet til Sør-Odal i perioden fra 2020–2023 var voksne mellom 20–66 år, etterfulgt av et mindre antall barn og unge. Få eldre flyttet til kommunen, men blant disse var de fleste over 70 år. Et betydelig antall av de tilflyttende barn og unge kom fra utlandet, deretter fra Kongsvinger og Oslo.

Aldersfordelt flytting til Innlandets kommuner

Innholdsfortegnelse

Flytting til

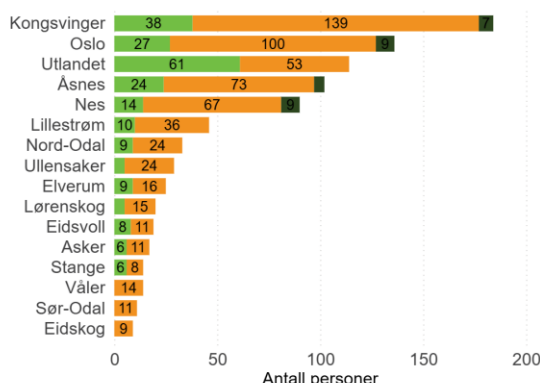
Sør-Odal ▼

Grafene viser antall personer som har flyttet totalt i årene 2020–2023. Årene er slått sammen for å få et høyt nok volum på tallene til å kunne vise aldersfordeling, og samtidig ivareta personvern. Tall som er mindre enn 5 per kommune og per aldersgruppe vises ikke. Det kan være små usikkerheter i tallene, da personer uten informasjon om alder ikke er inkludert.

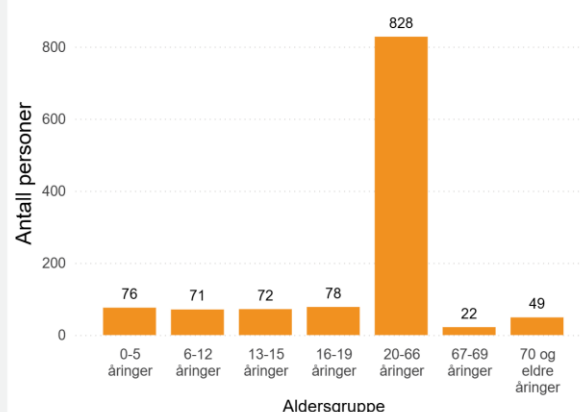

Flyttinger til Sør-Odal kommune i årene 2020–2023, fordelt på tre aldersgrupper

● Under 20 år ● 20 – 66 år ● 67 år og over

Detaljert aldersfordeling blant de som flyttet til Sør-Odal kommune i årene 2020–2023

Kilde: Panda analyse

2.3 Levekårs-indikatorer

Odals-kommunene har mange uføretrygde i befolkningen: Nord-Odal; 20 % og Sør-Odal; 16 %. Her er de på nivå med øvrige kommuner i Kongsvingerregionen (19 %), men på et langt høyere nivå enn snittet for Innlandet (10 %). Gardemoregionen er på nivå med Sør-Odal (15 %).

Kommunene i Odalen har likevel litt færre husholdninger med lavinntekt enn snittet for Innlandet (12 %): Nord-Odal; 10 % og Sør-Odal; 9 %. Kongsvingerregionen har 13 %. Gardemoregionen er med 10 % på samme nivå som Odals-kommunene.

Det er store variasjoner mellom kommunene i andelen av unge uten arbeid, utdanning og arbeidsmarkedstiltak (også kalt NEETs). Nord-Odal (12 %) og Sør-Odal (11 %) har litt flere unge NEETs enn Innlandet (10%), men er på nivå med gjennomsnittet for Gardemoregionen (11 %). Hurdal har svært mange unge NEETs (17 %) og bidrar til å trekke snittet opp for Gardemoregionen.

Innvandrere er en gruppe i samfunnet som i snitt har dårligere levekår og helse. Det er svært store variasjoner mellom kommunene i andel innvandrere (inkl. norskfødte) i befolkningen. Nord-Odal har svært få (6 %), mens Sør-Odal (12 %) omtrentlig er på nivå med Kongsvingerregionen (11 %) og Innlandet (14 %). Gardemoregionen (25 %) og Akershus (26 %) har over dobbelt så høy innvandrerandel i befolkningen som Odals-kommunene. Andelen i Ullensaker på 36 % trekker opp gjennomsnittet for regionen.

Både Nord-Odal (1,6 %) og Sør-Odal (1,8 %) har svært lav ledighet. Ledighetsnivået er markant høyere i Gardemoregionen (2,6 %).

Utvalgte indikatorer for levekår¹²:

¹² Kilde: SSB tabell 11695, 06947, 13556, 09817 og NAV.

	Andel uføretrygdde i befolkningen i 2023	Andel med lavinntekt i 2023 ¹³	Andel unge NEETs ¹⁴	Andel innvandrere i befolkningen i 2024 ¹⁵	Andel helt ledige i januar 2025
Nord-Odal	20 %	10 %	12 %	6 %	1,6 %
Sør-Odal	16 %	9 %	11 %	12 %	1,8 %
Kongsvingerregionen	19 %	13 %	12 %	11 %	2,2 %
Innlandet	10 %	12 %	10 %	14 %	2,1 %
Gardemoreregionen	15 %	10 %	11 %	25 %	2,6 %
Akershus	10 % ¹⁶	10 % ¹⁷	10 % ¹⁸	26 %	2,5 %

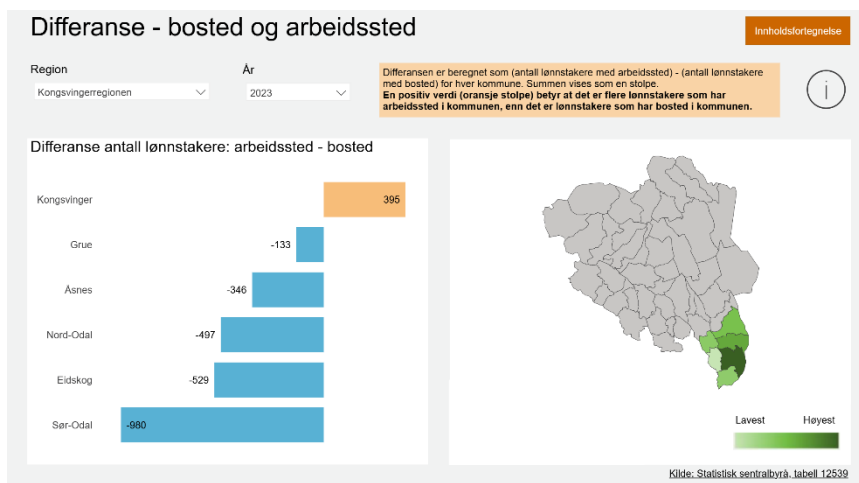
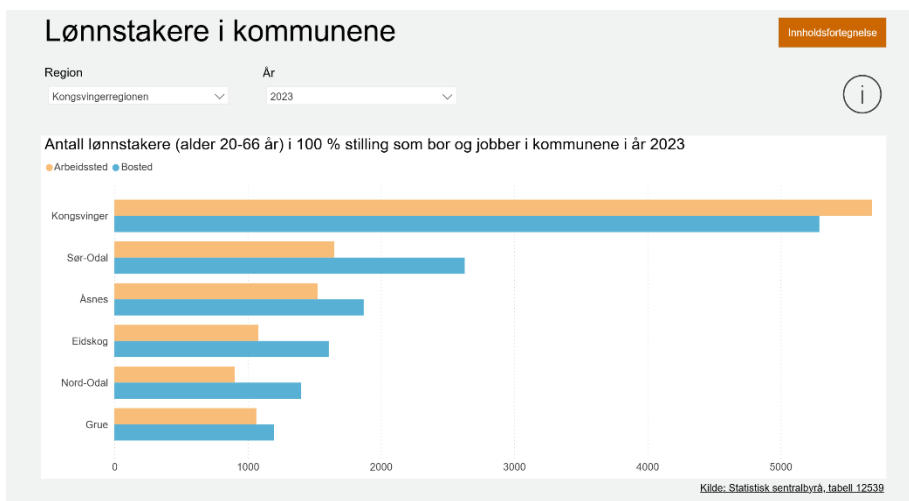
2.4 Pendling

Både Sør-Odal og Nord-Odal er «bo-kommuner», dvs. det er flere som bor enn som jobber i kommune. I Sør-Odal var differansen mellom antall med bo- og arbeidsted i kommunen på nesten på 1000 personer. I Nord-Odal var den på nesten 500 personer.¹⁹

I Kongsvingerregionen er det kun i Kongsvinger hvor det er flere som jobber enn som bor i kommunen.

Det betyr også at både Sør- og Nord-Odal er utpendlingskommuner, dvs. det er flere som pendler ut enn inn i kommunen.

De største pendlingsstrømmene fra Nord-Odal var i 2023 til Sør-Odal, Kongsvinger, Oslo, Ullensaker, Eidsvoll og Lillestrøm. Ut-pendlingen var i sum større til Kongsvingerregionen enn til Akershus.

¹³ Målt i andel husholdninger med lavinntekt (EU-skala 60 %)

¹⁴ Unge på 15-29 år som er utenfor arbeid, utdanning og arbeidsmarkedstiltak (også kalt NEETs). Tallene er for 2023.

¹⁵ Inklusiv norskfødte med innvandrere-foreldre

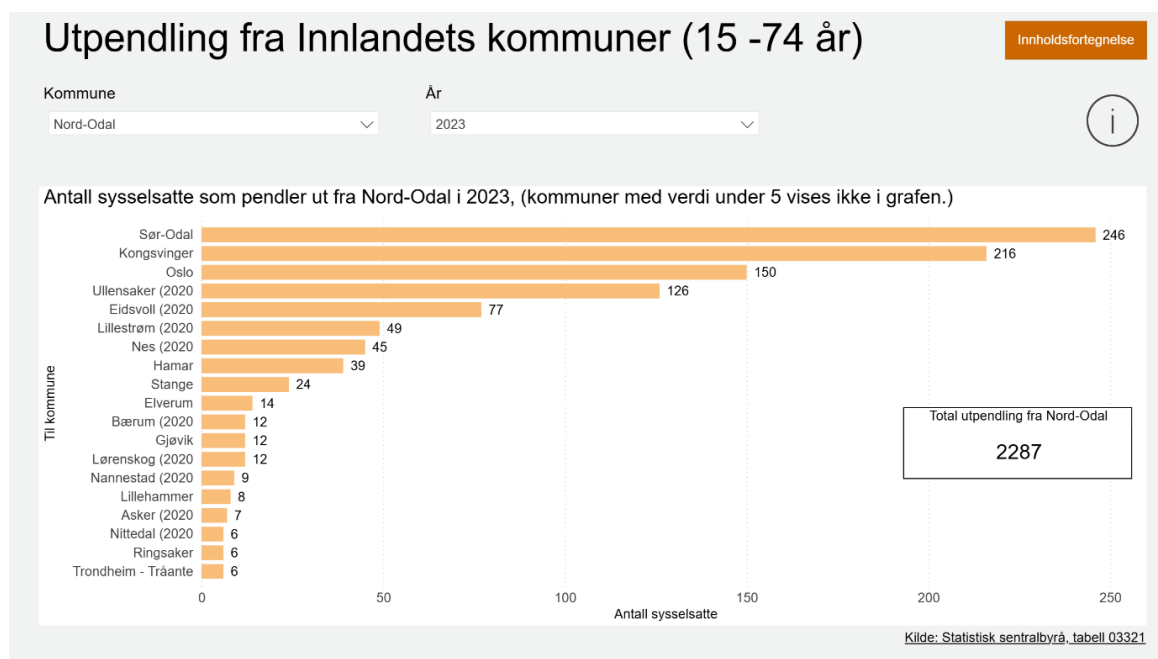
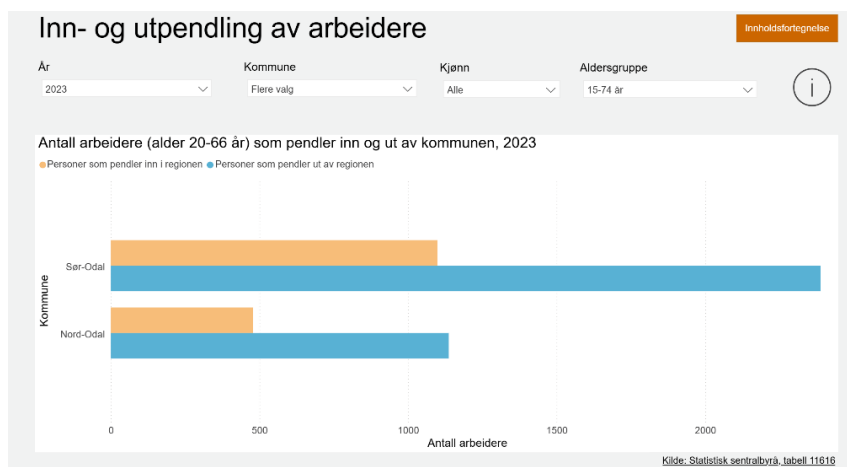
¹⁶ Her finnes det ikke tall for Akershus. Tallet er for Viken.

¹⁷ Her finnes det ikke tall for Akershus. Tallet er for Viken.

¹⁸ Her finnes det ikke tall for Akershus. Tallet er for Viken.

¹⁹ Figurene i dette avsnitt er fra Innlandsstatistikk.no.

Den største innpendling til Nord-Odal var i 2023 fra Sør-Odal, Kongsvinger, Eidsvoll, Nes, Oslo og Lillestrøm. I sum var innpendlingen langt større fra andre kommuner i Kongsvingerregionen enn fra Akershus (se figurene nedenfor for ytterlige informasjon).

Innpendling til Innlandets kommuner (15 -74 år)

Innholdsfortegnelse

Kommune

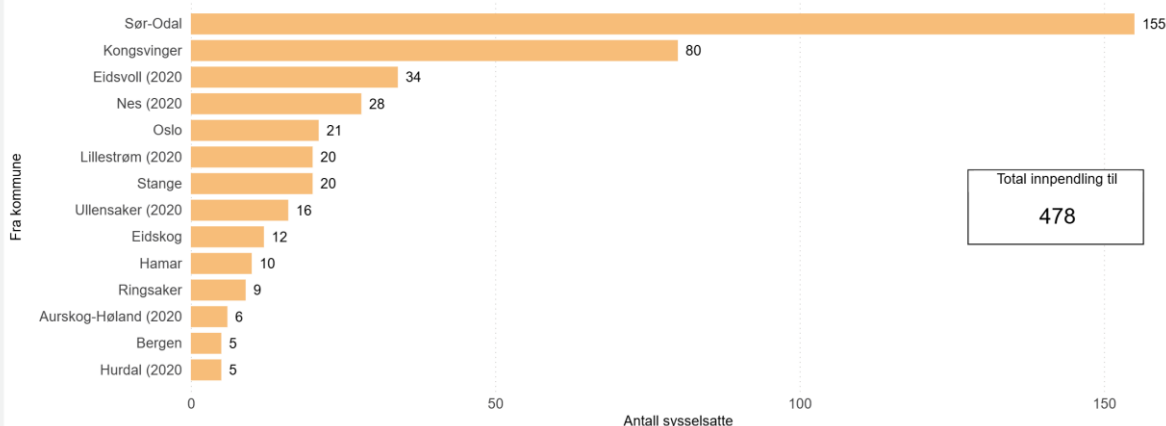
År

Nord-Odal

2023

Antall sysselsatte som pendler inn til i 2023 , kommuner med verdi under 5 vises ikke i grafen.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, tabell 03321

Den største utpendlingen fra Sør-Odal var i 2023 til Kongsvinger, Oslo, Nes, Ullensaker og Nord-Odal. I sum var det større utpendling til kommuner i Kongsvingerregionen enn til Akershus, selv om differensen ikke er stor.

Utpendling fra Innlandets kommuner (15 -74 år)

Innholdsfortegnelse

Kommune

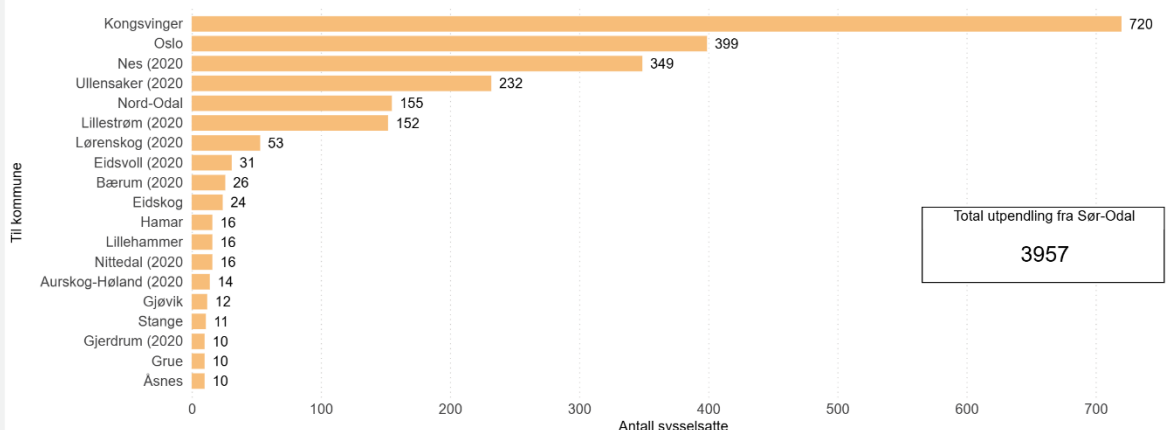
År

Sør-Odal

2023

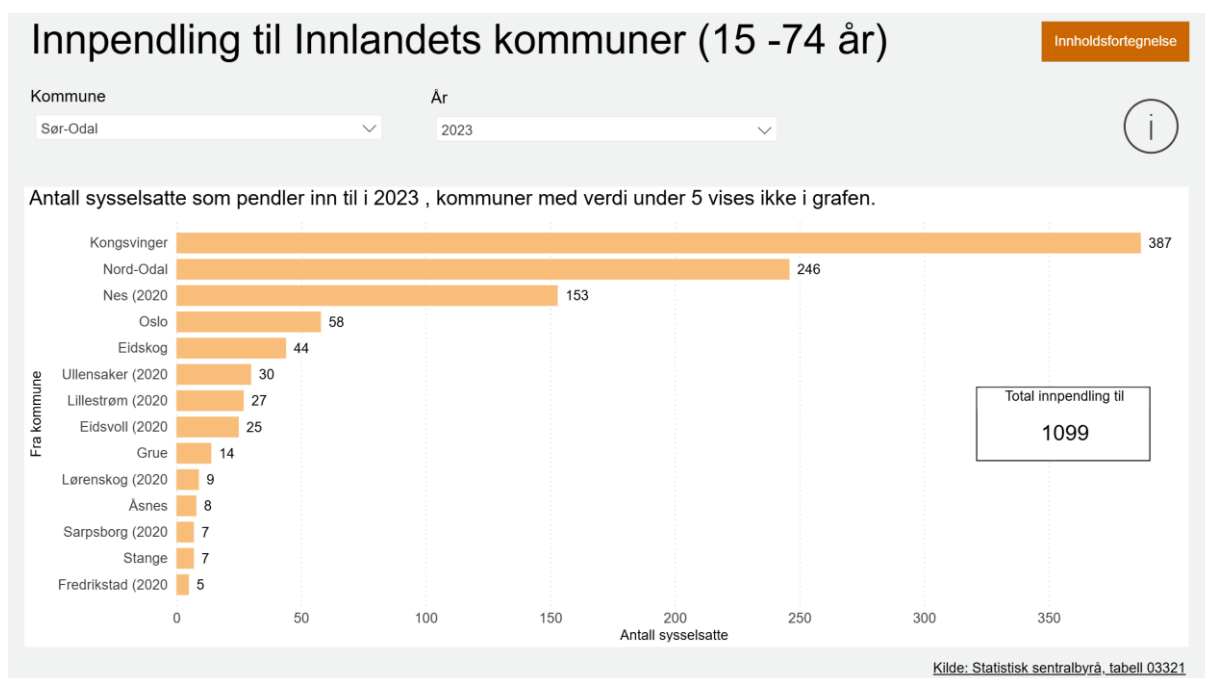

Antall sysselsatte som pendler ut fra Sør-Odal i 2023, (kommuner med verdi under 5 vises ikke i grafen.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå, tabell 03321

Den største innpendlingen til Sør-Odal var i 2023 fra Kongsvinger, Nord-Odal, Nes, Oslo og Eidskog. I sum var innpendlingen fra andre kommuner i Kongsvingerregionen langt større enn fra Akershus.

[Du finner ytterligere illustrasjoner er pendlerstrømmene mellom kommuner på kart på Innlandsstatistikk.no.](#) Her finnes også pendlerstrømmer på grunnkretsnivå.

2.5 Oppsummering

Hvis det blir fylkesbytte, vil de to Odalskommunene være av de minste kommunene i Akershus, og i Gardemoregionen. Nord-Odal vil utgjøre 0,7 % av Akershus fylke og det er bare Hurdal som har færre innbyggere. Nord-Odal er i dag den nest minste kommunen i Kongsvingerregionen, men utgjør likevel 10 % av folketallet i regionen. I Gardemoregionen, målt i innbyggertall, vil folketallet kun utgjøre 3,9 % av regionen.

Sør-Odal vil utgjøre 1,1 % av Akershus fylke og vil være den femte minste i fylket, men i Innlandet fylke er kommunen den 11. største. Sør-Odal er i dag den nest største kommunen i Kongsvingerregionen og befolkningen utgjør 16,5 % av regionen. Som del av Gardemoregionen, ville kommunen være den 3. minste i regionen. Odalskommunene vil være små kommuner i Akershus, mens i Innlandet ligger Nord-Odal i dag som nummer 24, mens Sør-Odal altså er nummer 11. Det er også sann at Innlandet med sine 46 kommuner, og mange av dem er små, krever en annen tilnærming med tanke på politikkutvikling enn et fylke med mange færre og større kommuner. Dette er hensyntatt i Innlandet fylkeskommunes budsjett, samt i styringsdokumenter og i arbeidet med regional utvikling. En kan anta at Akershus har behov for en litt annen tilnærming i Akershus, med Bærum kommune med 130 291 innbyggere, og Asker og Lillestrøm med over 90 000 innbyggere.

Nabokommunene i Akershus har hatt en sterk folketilvekst de siste årene, mens de to Innlandskommunene har hatt nedgang (Nord-Odal) og en liten tilvekst (Sør-Odal). Ser en på flyttemønster i de to kommunene viser det at en del av flytting skjer mellom kommunene i Kongsvingerregionen. Nord-Odal har størst fraflytting til Kongsvinger og Oslo. Deretter kommer Sør-Odal, utlandet og Ullensaker. Størsteparten av tilflytterne til Nord-Odal i 2023 kom fra Sør-Odal, Kongsvinger, Eidsvoll, Oslo. Langt de fleste som flyttet fra Sør-Odal i 2023, flyttet til Kongsvinger. Deretter kommer Oslo, Nes og Nord-Odal. De fleste tilflyttere til Sør-Odal kom fra Nes, Kongsvinger, Oslo og Lillestrøm.

Aldersfordelingen i befolkningen i Sør- og Nord-Odal er mer lik aldersfordelingen i Innlandet enn i Akershus. Akershus har flere barn og unge enn eldre i befolkningen. Innlandet har flere eldre enn barn og unge.

Muligens kan en se på fylkesbytte som en mulighet for å få tilvekst, og få en endring i den demografiske utviklingen i de to kommunene ved at de får flere yngre tilflyttere. Det er imidlertid grunn til å påpeke at faktorer som arbeidsmarked og næringsutvikling, boliger og bomiljø, steds kvaliteter, gode kommunale tjenester, involvering av innbyggere mm, viser rapporter og utredninger fra Distriktssenteret og andre (<https://www.regjeringen.no/contentassets/3b37c1baa63a46989cb558a65fccf7a1/no/sved/2.pdf>) .

Per i dag er både Sør-Odal og Nord-Odal «bo-kommuner», det vil si at det er flere som bor enn som jobber i kommunene. De største pendlingsstrømmene fra Nord-Odal i 2023 var i sum større til Kongsvingerregionen enn til Akershus. Når det gjelder innpendlingen var den i langt større grad fra andre kommuner i Kongsvingerregionen enn fra Akershus. Den største utpendlingen fra Sør-Odal i 2023 var til Kongsvinger, Oslo, Nes, Ullensaker og Nord-Odal. I sum var det større utpendling til kommuner i Kongsvingerregionen enn til Akershus, selv om differensen ikke er stor. I sum var innpendlingen fra andre kommuner i Kongsvingerregionen langt større enn fra Akershus. Dette viser at Odalskommunenes har en sterkere tilknytning til Kongsvingerregionen som arbeidsmarkedsregion enn til Akershus. Når det gjelder en eventuell tilvekst av pendlere til/fra Oslo og Akershus, vil en anta at infrastruktur – vei og bane – vil ha en større innvirkning på flyttemønster enn et fylkesbytte idet det er viktig med tanke på eventuell pendling.

Odals-kommunene har mange uføretrygde i befolkningen: Nord-Odal; 20 % og Sør-Odal; 16 %. Her er de på nivå med øvrige kommuner i Kongsvingerregionen (19 %), men på et langt høyere nivå enn snittet for Innlandet (10 %). Gardemoreregionen er imidlertid på nivå med Sør-Odal (15 %), og slik sett kommer de to Odalskommunene ved et fylkesbytte inn i en del av Akershus som også har forholdvis store utfordringer når det gjelder utenforskap i arbeidsmarkedet. Nord-Odal (12 %) og Sør-Odal (11 %) har litt flere unge NEETs enn Innlandet (10%), og Gardemoreregionen er på tilsvarende nivå med gjennomsnittet på (11%). Her må det imidlertid tilføyes at Hurdal har svært mange unge NEETs (17 %) og bidrar til å trekke snittet opp for Gardemoreregionen.

3. Regional og lokal samfunnsutvikling

Gjennom regionreformen som ble innført i 2020, fikk fylkeskommunen en forsterket rolle som samfunnsutvikler. Samfunnsutviklerrollen innebærer å skape en helhetlig og ønsket utvikling for fylket som helhet, og innad i de enkelte regioner. Fylkeskommunen skal bidra til å skape mål for regional utvikling i Innlandet og skape oppslutning om strategier for å nå målene. Samfunnsutviklingsarbeidet krever samarbeid med offentlige myndigheter, og å mobilisere private aktører og lokale og regionale interesser. Det betyr å ha langsiktige og helhetlige planer for for å lykkes med dette og deres innsats og virkemidler må dra i samme retning. Fylkeskommunen skal ivareta rollen som en strategisk, mobiliserende og koordinerende aktør.

På bakgrunn av utfordringer og muligheter i Innlandet, har fylkeskommunen i samarbeid med kommuner og aktører i Innlandet utarbeidet tre regionale planer av nyere dato:

- Regional plan for det inkluderende Innlandet

-Regional plan for Klima, energi og miljø

-Regional plan for samfunnstryggleik

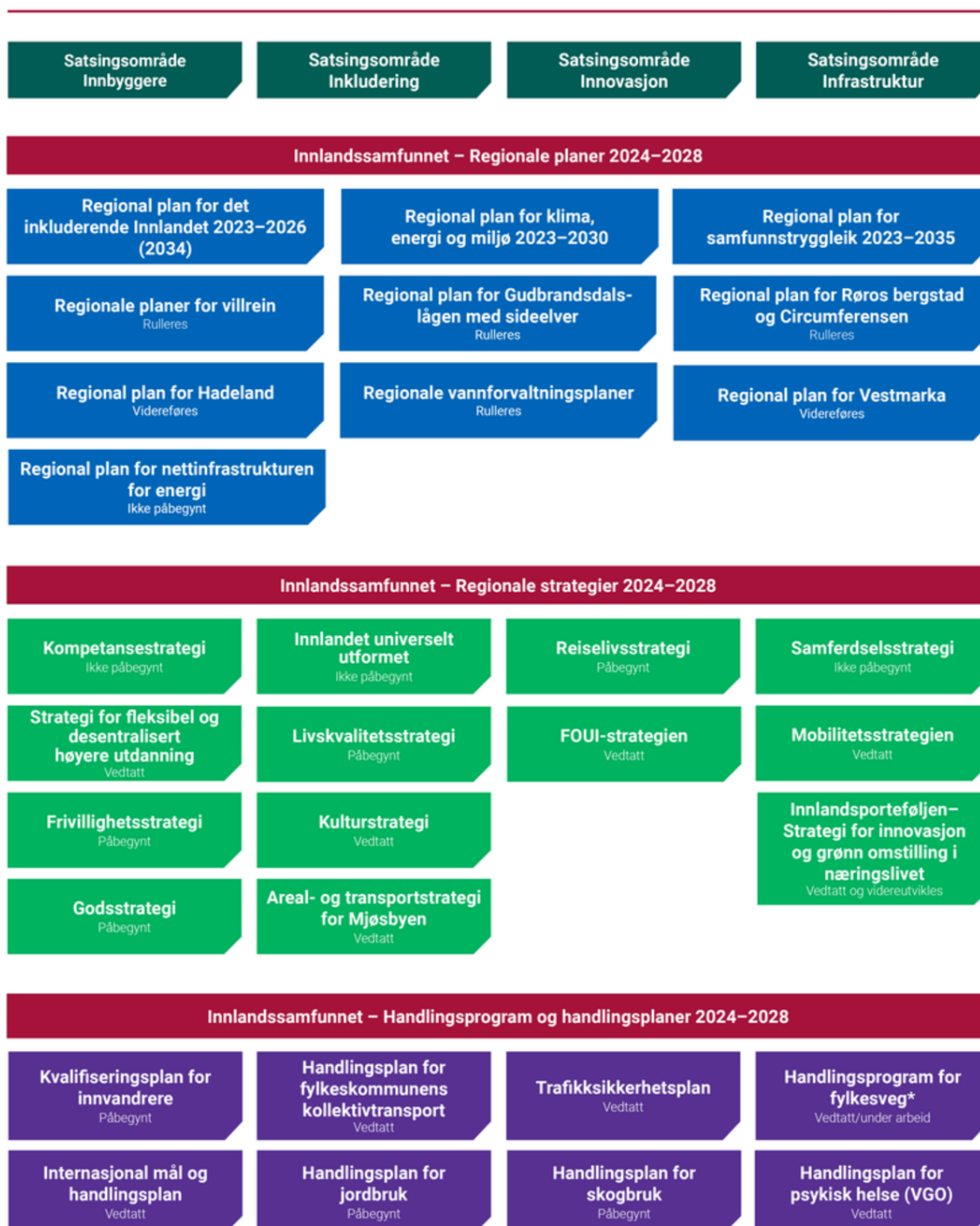
I tilknytning til de tre regionale planene utarbeides det handlingsprogram, og det legges også opp til at det årlig bevilges midler til tiltak som er relatert til handlingsprogrammet. Det vil være Samfunnsutviklingen viser at tematikken i disse planene har blitt svært relevant, og at Innlandet har truffet godt med tanke de utfordringene vi nå står overfor.

Det arbeides også med en ny regional plan for nettinfrastrukturen for energi i Innlandet.

Videre er Odals-kommunene en del av Glomma vannregion med en Regional plan for Innlandet og Viken vannregion. Dette vil ikke endre seg ved et eventuelt fylkesbytte.

Det er flere strategier som er utarbeidet, eller er i prosess, som har forankring i de regionale planene, og som også omfatter Odalskommunene, se figuren:

Langsiktige utviklingsmål

Fylkeskommuner har en viktig rolle som samfunnsutvikler, med ansvar for regional planlegging, infrastruktur, næringsutvikling og utdanning. Når en kommune forlater fylket, svekkes helheten i den regionale samordningen. Det kan oppstå problemer med å opprettholde kontinuitet i felles satsinger, prosjekter og infrastrukturplaner som krysser fylkesgrenser.

De regionale planene har tatt utgangspunkt i de utfordringene og mulighetene en har i Innlandet, som er et fylke med store avstander og mange små kommuner, og strategiene tilpasses regionalt. Fylkeskommune legger stor vekt på samhandling med kommunene, og har ambisjoner om å støtte opp om vekst og utvikling uavhengig av størrelse. Innlandet fylkeskommune støtter også opp om samarbeid innenfor de ulike regionene, og har, i større grad enn nærliggende fylker, fokus på de interkommunale politiske rådene som nyttige arenaer for større satsinger. Her har Kongsvingerregionen blitt en svært god samarbeidsarena både med tanke på økonomi og samarbeid om utvikling. Her kan nevnes Høgskolesenteret, opprettelse av Science Park Kongsvinger, Klosser Innovasjon, og 7sterke som eksempler på vellykkede satsinger i regionen. Dette er miljøer som støttes av Innlandet fylkeskommune, og som har bidratt til en positiv utvikling for kommunene i regionen.

Innlandet fylkeskommune ønsker å videreutvikle samarbeidet med de interkommunale politiske i fylket, og går inn som medlem i disse. Fylkeskommunen har siden opprettelse av Innlandet bevilget kr 2 500 000 til hvert av de interkommunale politiske rådene. Innlandet fylkeskommunens innretning på samarbeidet med IPR ene er mer forpliktende enn i andre fylker.

Ellers er det en rekke muligheter for å søke fylkeskommunen om midler knyttet til aktuelle samfunnsutfordringer og muligheter. Det gjelder blant annet på folkehelse, hvor Odalskommunene har fått tilskudd gjennom de siste fire årene. For Sør-Odal har det utgjort kr. 610 000 i tilskudd til etablering og utvikling av friskliv, lærings- og mestringstilbud, samt kr 2 040 000 i forbindelse med Program for folkehelsearbeid. Nor-Odal har fått kr. 75 000 i tilskudd til etablering og utvikling av friskliv, lærings- og mestringstilbud

Det ligger et potensiale for kommunene til å utnytte nettverk og virkemidler knyttet til folkehelse i Innlandet fylkeskommune, idet det er flere tilskuddordninger, og program for folkehelse videreføres i Innlandet. Det vises også til kapittel om næring og kompetanse med hensyn til støtte på andre områder.

Sør-Odal kommune mottok i 2021 kr. 200 000, i 2022 kr.200 000 og i 2023 kr 125 000 til stedsutvikling.

Utenforskap er en av årsakene til folkehelseutfordringer, og Innlandet har satt inkludering i ett bredt perspektiv som en av sine fremste satsinger gjennom den regionale planen for inkludering. Innlandet fylkeskommunen har understøttet flere gode prosjekter i Kongsvingerregionen, herunder Ung inkludering og EU prosjektet ESIRA : 'Enhancing Social Innovation in Rural Areas' (Forbedring av sosial innovasjon i rurale områder). I tillegg har Innlandet fylkeskommune opparbeidet et tett og godt samarbeid med NAV, spesielt med tanke på gjennomføring i skole og alternative tiltak. Demografiutfordringene i Innlandet kommer tidligere enn i andre fylker, og derfor har fylkeskommunen stort fokus på dette.

4. Næring

4.1 Næringsutvikling fra 2020

Innlandet fylkeskommune kan generelt miste tilgang til kompetanse og arbeidskraft som er viktig for regionale tjenester, inkludert utdanningssektoren, helsetjenester og næringsutvikling.

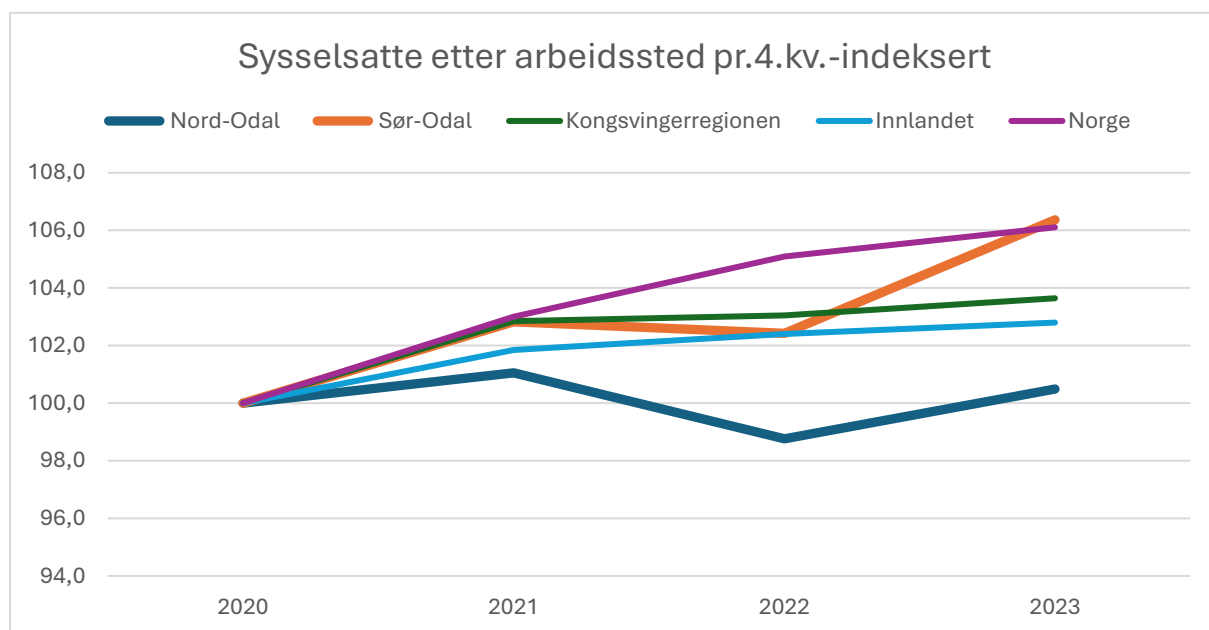
Kongsvingerregionen har hatt en positiv utvikling i sysselsettingen fra 2020 til 2023. Totalt har sysselsettingen økt med 685 personer, noe som tilsvarer en økning på 3,6%. Dette viser en generell vekst i arbeidsmarkedet i regionen, som er et positivt tegn på økonomisk aktivitet og stabilitet.

Nord-Odal har hatt en relativt stabil sysselsetting i perioden fra 2020 til 2023 (pr.4.kv.).

Totalt har sysselsettingen i Nord-Odal økt med 8 personer, noe som tilsvarer en økning på 0,5%. Sør-Odal på sin side har hatt en mer markant økning i sysselsettingen sammenlignet med nabokommunen. Totalt har sysselsettingen i Sør-Odal økt med 160 personer, noe som tilsvarer en økning på 6,4%. Dette viser en positiv utvikling i arbeidsmarkedet i Sør-Odal, med en jevn økning i antall sysselsatte over årene. Veksten i antall arbeidsplasser (sysselsatte etter arbeidssted) i den kartlagte perioden er høyere enn hva en finner for Kongsvingerregionen samlet, Innlandet og Norge som helhet.

Sysselsettingen i Nord-Odal utgjør **8,3%** av den totale sysselsettingen i Kongsvingerregionen i 2023. Sør-Odal på sin side bidrar med **13,7%** av den totale sysselsettingen i regionen. Mao spiller begge kommunene viktige roller i den samlede sysselsettingen i Kongsvingerregionen.

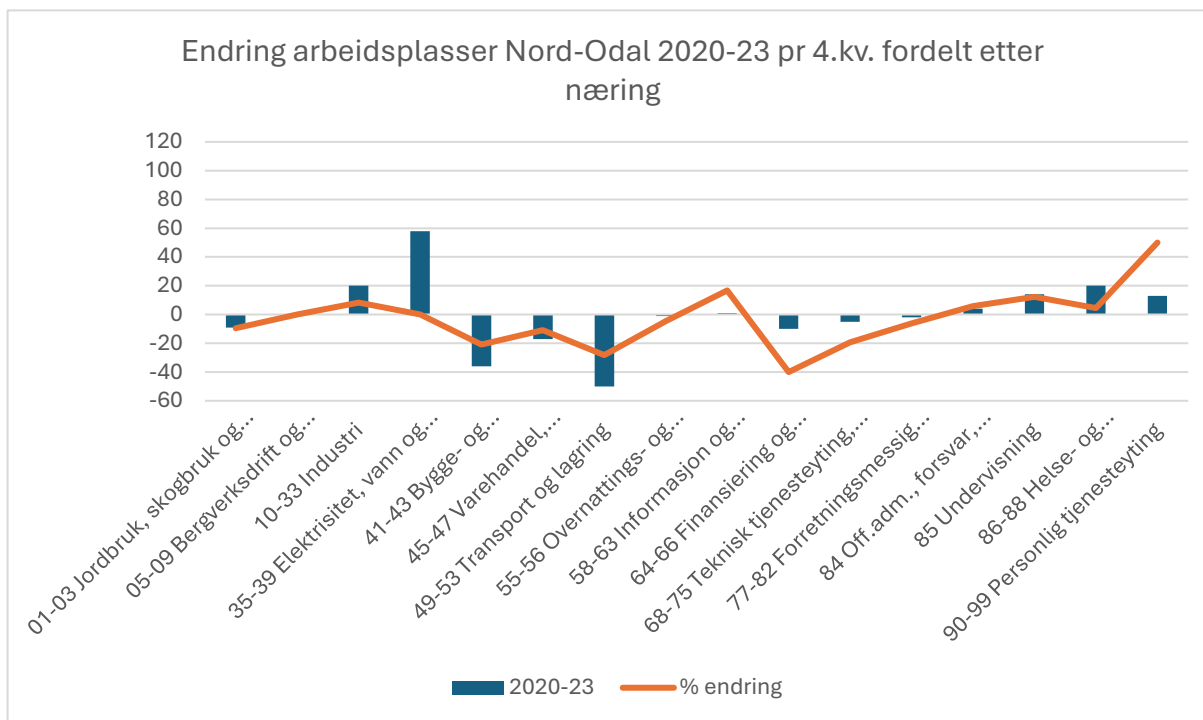
Figuren nedenfor viser utvikling i arbeidsplasser (sysselsatte etter arbeidsted) fra 4.kv.2020 til 2023 for Nord- og Sør-Odal, Kongsvingerregionen samlet, Innlandet og Norge i en indeksert form.

Kilde: SSB, tabell 13470, bearbeidet av Innlandet fylkeskommune

4.2 Næringsstruktur Nord-Odal

Ved utgangen av 2023 var det totalt 1 623 arbeidsplasser i Nord-Odal. Dette er omtrent på samme nivå som i 2020 (økning på 8 sysselsatte etter arbeidssted). Figuren nedenfor viser utvikling i antall sysselsatte fra 2020 til 2023 fordelt på næringer, både i absoluttverdi og prosentvis endring.

Kilde: SSB, tabell 13470, bearbeidet av Innlandet fylkeskommune

Utviklingen i de forskjellige næringene kan oppsummeres som

1. Betydelig økning:

- **Elektrisitet, vann og renovasjon** har hatt en betydelig økning i sysselsettingen fra 0 i 2020 og 2021 til 58 i 2023.
- **Personlig tjenesteyting** har hatt en økning på 50% fra 2020 til 2023.

2. Betydelig nedgang:

- **Bygge- og anleggsvirksomhet** har hatt en nedgang på 20,9% fra 2020 til 2023.
- **Transport og lagring** har hatt en nedgang på 28,2% fra 2020 til 2023.
- **Finansiering og forsikring** har hatt en nedgang på 40% fra 2020 til 2023.

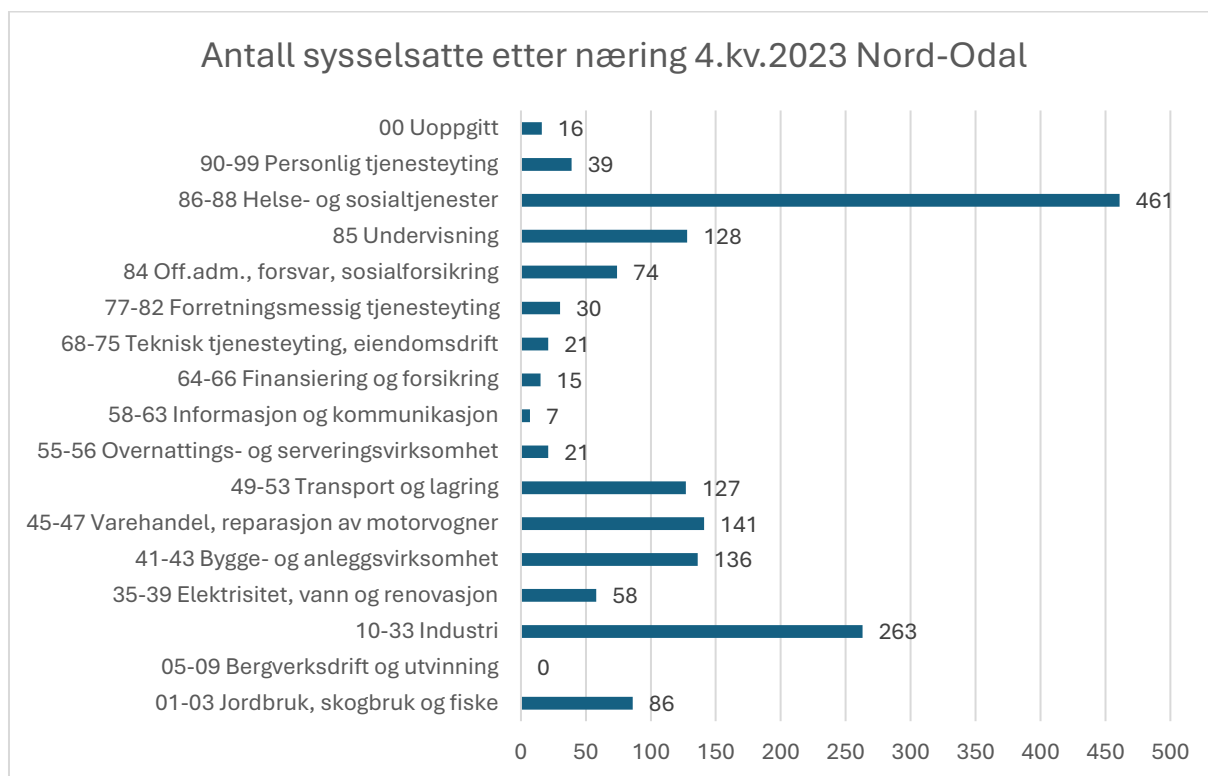
3. Stabil sysselsetting:

- **Industri** har hatt en økning på 8,2% fra 2020 til 2023.
- **Helse- og sosialtjenester** har hatt en økning på 4,5% fra 2020 til 2023.

4. Total sysselsetting:

- Den totale sysselsettingen har hatt en liten økning på 0,5% fra 2020 til 2023.

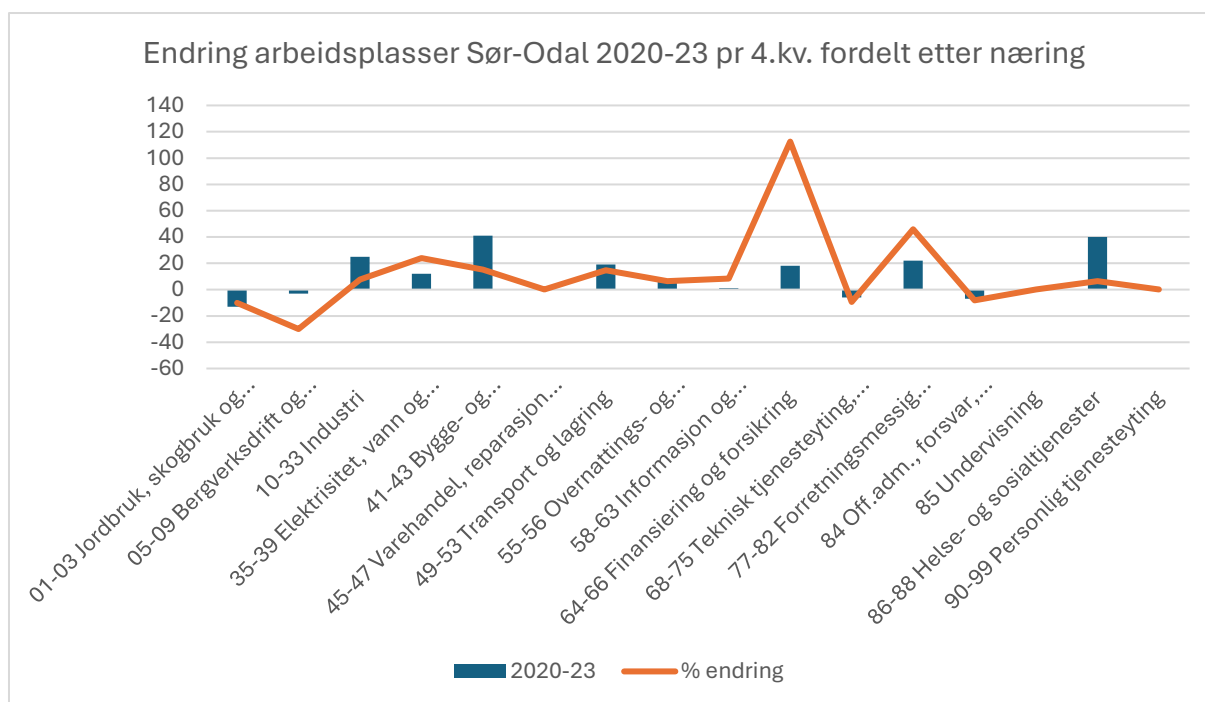
Antall sysselsatte i de forskjellige næringene

Kilde: SSB, tabell 13470, bearbeidet av Innlandet fylkeskommune

4.3 Næringsstruktur Sør-Odal

Ved utgangen av 2023 var det totalt 2 673 arbeidsplasser i Sør-Odal. Dette er en økning på 160 arbeidsplasser fra samme tidspunkt i 2020, eller 6,4 prosent. Figuren nedenfor viser utvikling i antall sysselsatte fra 2020 til 2023 fordelt på næringer, både i absoluttverdi og prosentvis endring.

Utviklingen i de forskjellige næringene i Sør Odal kan oppsummeres som

1. Betydelig økning:

- **Finansiering og forsikring** har hatt en betydelig økning på 112,5% fra 2020 til 2023.
- **Forretningsmessig tjenesteyting** har hatt en økning på 45,8% fra 2020 til 2023.
- **Elektrisitet, vann og renovasjon** har hatt en økning på 24,0% fra 2020 til 2023.

2. Betydelig nedgang:

- **Bergverksdrift og utvinning** har hatt en nedgang på 30,0% fra 2020 til 2023.
- **Jordbruk, skogbruk og fiske** har hatt en nedgang på 10,2% fra 2020 til 2023.

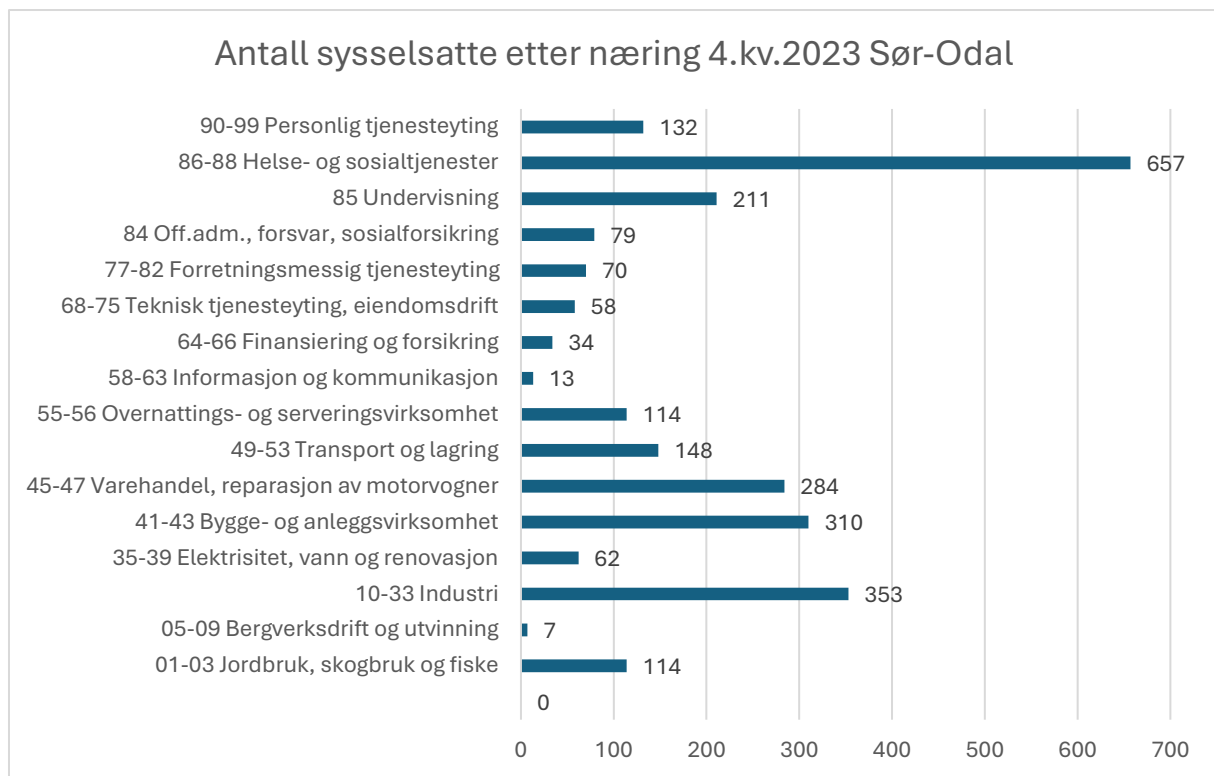
3. Stabil sysselsetting:

- **Varehandel, reparasjon av motorvogner, Undervisning, og Personlig tjenesteyting** har hatt stabil sysselsetting uten vesentlige endringer.

4. Total sysselsetting:

- Den totale sysselsettingen har hatt en økning på 6,4% fra 2020 til 2023

Antall sysselsatte i de forskjellige næringene i Sør-Odal er vist i figuren under

4.4 Næringenes spesialiseringsgrad og relative betydning i et område

Lokaliseringskvotienten (LQ) er et verktøy som brukes til å analysere den økonomiske betydningen av en bestemt næring i et geografisk område sammenlignet med dens betydning på landsbasis. Lokaliseringskvotienten gir mao. en indikasjon på hvor spesialisert et geografisk område er innenfor en bestemt næring.

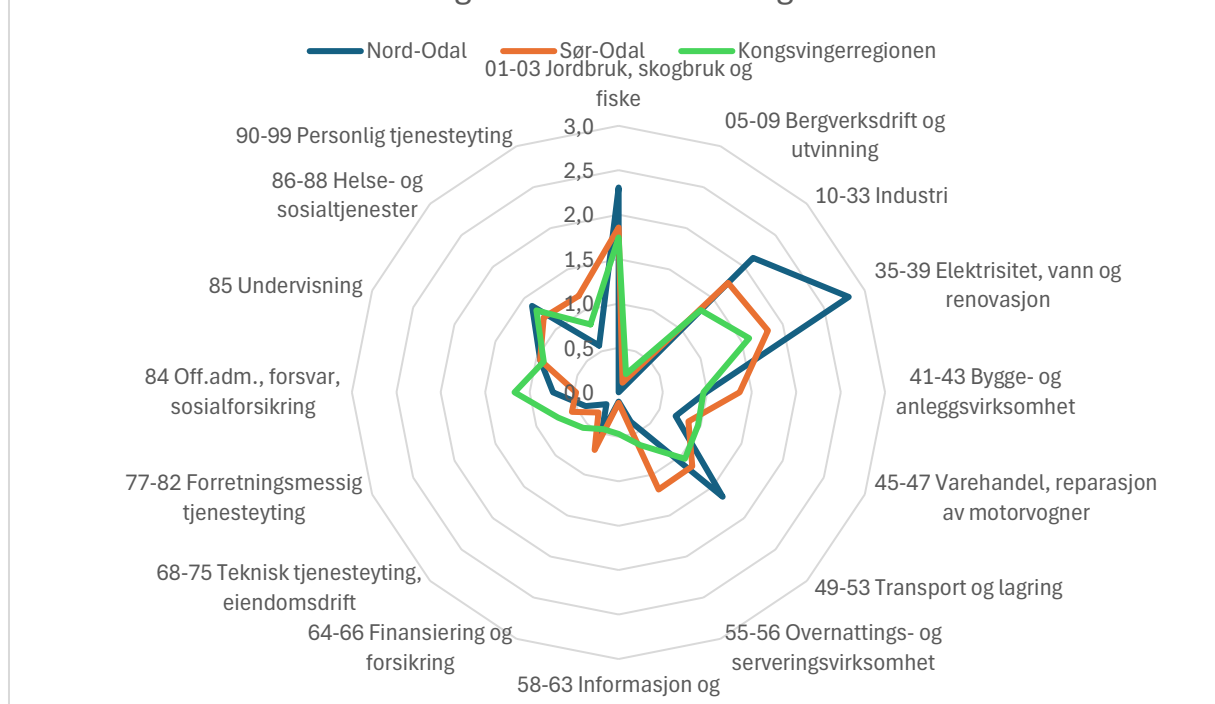
Hvis LQ er større enn 1: Næringen er mer spesialisert i området enn næringenes betydning på landsbasis.

Hvis LQ er mindre enn 1: Næringen er mindre spesialisert i området enn næringenes betydning på landsbasis.

Hvis LQ er lik 1: Næringen har samme konsentrasjon i det enn næringenes betydning på landsbasis.

Figuren under viser LQ for de forskjellige næringene i Nord- og Sør-Odal samt Kongsvingerregionen ved utgangen av 2023.

Lokaliseringskvotient etter næring 4.kv.2023

Nord-Odal

1. Høy LQ:

- **Jordbruk, skogbruk og fiske** har en høy LQ, noe som indikerer en sterk konsentrasjon i Nord-Odal sammenliknet med landet som helhet.
- **Industri** har også en høy LQ, som viser at denne næringen er godt representert i Nord-Odal.
- **Elektrisitet, vann og renovasjon** har hatt en betydelig økning i LQ fra 2022, noe som tyder på en økende konsentrasjon i denne næringen.

2. Lav LQ:

- **Bergverksdrift og utvinning** har en LQ på 0, noe som betyr at denne næringen ikke er representert i Nord-Odal.
- **Informasjon og kommunikasjon** har en svært lav LQ, noe som indikerer en relativt liten andel sysselsatte i denne næringen sammenliknet med hva en finner på landsbasis.

3. Stabil LQ:

- **Helse- og sosialtjenester** har en stabil LQ på rundt 1,4, noe som viser en jevn konsentrasjon i denne næringen over perioden.

4. Endringer i LQ:

- **Transport og lagring** har hatt en nedgang i LQ fra 2,3 i 2020 og 2021 til 1,7 i 2022 og 2023.

- **Personlig tjenesteyting** har hatt en liten økning i LQ fra 0,4 i 2020 og 2021 til 0,6 i 2023.

Sør-Odal

1. Høy LQ:

- **Jordbruk, skogbruk og fiske** har en høy LQ, noe som indikerer en sterk konsentrasjon i Sør-Odal sammenlignet med referanseområdet.
- **Industri** har også en høy LQ, som viser at denne næringen er godt representert i Sør-Odal.
- **Elektrisitet, vann og renovasjon** har hatt en økning i LQ fra 1,6 i 2020 til 1,8 i 2023, noe som tyder på en økende konsentrasjon i denne næringen.

2. Lav LQ:

- **Bergverksdrift og utvinning** har en lav LQ, noe som betyr at denne næringen er lite representert i Sør-Odal.
- **Informasjon og kommunikasjon** har en svært lav LQ, noe som indikerer en lav konsentrasjon i denne næringen.

3. Stabil LQ:

- **Helse- og sosialtjenester** har en stabil LQ på rundt 1,2, noe som viser en jevn konsentrasjon i denne næringen over perioden.

4. Endringer i LQ:

- **Bygge- og anleggsvirksomhet** har hatt en liten økning i LQ fra 1,2 i 2020 til 1,4 i 2023.
- **Personlig tjenesteyting** har hatt en liten nedgang i LQ fra 1,3 i 2020 og 2021 til 1,2 i 2022 og 2023.

4.5 Støtte til næringsutvikling

Fylkeskommunene har hovedansvaret for å utforme regionale strategier for utvikling, samt utvikle, koordinere og følge opp regionale mål i sitt fylke. Dette innebærer å mobilisere og koordinere ulike aktører både lokalt og regionalt for å sikre ønsket utvikling i fylket. Vesentlig i denne sammenheng er midler som fylkeskommunen får overført fra staten. I tillegg kommer egne midler fra fylkeskommunen, støtte til bredbåndsutbygging og midler gjennom landbruksdepartementet .

Programkategori 13.50 fra Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) handler om **distrikts- og regionalpolitikk**. Kriteriene for tildelingen inkluderer blant annet:

1. **Næringsutvikling og verdiskaping:** Fokus på å skape attraktive arbeidsmarkeder i regioner og distrikter.
2. **Regional utvikling:** Støtte til utvikling over landegrensene og i nordområdene.
3. **Styrket utviklingskapasitet:** Forbedring av tjenestetilbud i distriktene.
4. **Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling:** Støtte til næringspolitiske virkemidler i regi av Innovasjon Norge og Siva.

5. **Omstilling:** Støtte til omstilling i distrikter med særlige utfordringer.
6. **Bygdevekstavtaler:** Samarbeid for å fremme vekst i bygdeområder.
7. **Innovasjon:** Støtte til forskningsbasert innovasjon og klynger.
8. **Interreg og Arktis 2030:** Samarbeid på regionalt og europeisk nivå.
9. **Kompetansesenter for distriktsutvikling:** Utvikling av kompetanse og kapasitet i distriktene

Sentralitetsindeksen og Innovasjon Norges (IN) sin inndeling mht.innovasjonsstøtte legger føringer i tildelingen av midler fra programkategori 13.50 til fylkeskommunene.

Sentralitetsindeksen, som er utviklet av Statistisk sentralbyrå (SSB), gir en verdi for hver kommune basert på sentralitet, og dette brukes til å vurdere hvorvidt en kommune er sentral eller perifer. Innovasjon Norge (IN) har også sin egen inndeling og kriterier for å støtte innovasjon i ulike regioner og sektorer. Disse kriteriene inkluderer faktorer som næringsutvikling, forskningskapasitet, og innovasjonspotensial. Nevnte verdier og inndelinger skal bidra til å sikre at støtten fra programkategori 13.50 blir fordelt på en måte som fremmer utjevning av geografiske forskjeller og støtter utviklingen i distriktene.

Innretning og kriterier på programkategori 13.50 vil da medføre at tilskuddet til en fylkeskommune blir redusert hvis en distriktskommune «melder» overgang til en annen fylkeskommune (som på sin side vil få styrket sin distriktsramme)

4.6 Fylkeskommunal støtte til utviklingsprosjekter i Nord-Odal og Sør-Odal.

Innlandet fylkeskommune har i perioden 2020-2024 bevilget 194, 4 millioner til utviklingsprosjekter i Kongsvingerregionen. Dette gjelder totalt med næringsutviklingsprosjekter, bredbåndsmidler, bedriftsintern opplæring, forskningssenteret på Kongsvinger, kompetansemegling, landbruksmidler og støtte til innovasjonsstruktur (næringshage og inkubatordrift). Mange av prosjektene har et regionalt nedslagsfelt og det er vanskelig å tallfeste i hvilken grad dette har tjent aktører i Odalskommunene. Eksempel på dette er at Innlandet fylkeskommune støtter Sør-Hedmark Næringshage med i 2,8 mill.til næringshageprogrammet. I tillegg har fylkeskommunen bevilget mye midler til større prosjekter i regionen hvor Klosser Innovasjon er operatør på vegne av KIPR.

I samme tidsperiode tildelte fylkeskommunen 10, 8 mill. til prosjekter i Nord- Odal hvorav 8,2 millioner til bredbåndsutvikling og 1,3 millioner til bedriftsinernopplæring.

For Sør-Odals vedkommende ble det gitt støtte for 27, 2 millioner til utviklingsprosjekter. 22,6 mill. gikk til bredbånd (finansiert med både statlige, fylkeskommunale og fylkeskraft midler). Nyetablerte bedrifter i Sør-Odal har mottatt til sammen 1,2 millioner fra Grønn framtid. Dette er en ordning til gründerbedrifter med høy innovasjonsrate. Ordningen er finansiert med fylkeskommunale midler. Sør-Odal har også at fire kompetansemeglingsprosjekt.

4.7 Oppsummering

Totalt har sysselsettingen i Nord-Odal økt med 8 personer, noe som tilsvarer en økning på 0,5%. Sør-Odal på sin side har hatt en mer markant økning i sysselsettingen sammenlignet med nabokommunen. Totalt har sysselsettingen i Sør-Odal økt med 160 personer, noe som tilsvarer en økning på 6,4%.

Sysselsettingen i Nord-Odal utgjør **8,3%** av den totale sysselsettingen i Kongsvingerregionen i 2023. Sør-Odal på sin side bidrar med **13,7%** av den totale sysselsettingen i regionen. Med

andre ord spiller begge kommunene viktige roller i den samlede sysselsettingen i Kongsvingerregionen.

Utviklingen i de ulike næringene viser en betydelig økning i både Nord-Odal og Sør-Odal innenfor elektrisitet, vann og renovasjon, og i tillegg personlig tjenesteyting for Nord-Odal sin del. Sør-Odal har også hatt økning innenfor finansiering, og forsikring, samt forretningsmessig tjenesteyting. Nord-Odal har hatt en betydelig nedgang innenfor bygge- og anleggsvirksomhet, transport og lagring, samt finansiering og forsikring, mens Sør-Odal har hatt nedgang innenfor bergverksdrift og utvinning og jordbruk, skogbruk og fiske.

Både i Nord-Odal og Sør-Odal er det en sterkere konsentrasjon av næringer som jordbruk, skogbruk og industri, enn hva som er tilfelle for landet som helhet. Innenfor elektrisitet, vann og renovasjon har en sett en økende konsentrasjon i begge kommunene.

Skogbruk og jordbruk er betydelig større næringer i Innlandet enn i Akershus. Innlandet er Norges største landbruksregion, med 20 % av landets mest produktive jordbruksareal og 30 % av landets produktive skogareal. ([Fakta og statistikk - landbruk | Statsforvalteren i Innlandet](#)) Siden dette er store næringer i Innlandet er det også stort fokus på dette i fylket og det er fra fylkeskommunens og regionale samarbeidsaktørers side. Videreutvikling av skog- og treindustrien i tilknytning til det grønne skiftet og Innlandet som Norges matkammer er helt sentralt i politiske prioriteringer fremover. Dette ble også påpekt av Statsforvalterens vurdering av fylkesbytte for Gran kommune hvor det blir sagt at *«Overføring av Gran til Akershus vil splitte den felles virkemiddelforvaltningen, og trekke Gran vekk fra det tunge skogbruksmiljøet i Innlandet. Det igjen kan føre til mindre fokus på skogressursene, bruk av tre og primærressursenes betydning i klimaarbeidet, men også i næringslivet i Gran kommune»*.

Fylkeskommunene har hovedansvaret for å utforme regionale strategier for utvikling, samt utvikle, koordinere og følge opp regionale mål i sitt fylke. Vesentlig i denne sammenheng er midler som fylkeskommunen får overført fra staten. *Sentralitetsindeksen og Innovasjon Norges (IN)* sin inndeling med hensyn til innovasjonsstøtte legger føringer i tildelingen av midler innenfor Programkategori 13.50 fra Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD). Tilskuddet til Innlandet fylkeskommune blir redusert hvis en distriktskommune «melder» overgang til en annen fylkeskommune (som på sin side vil få styrket sin distriktsramme).

Innlandet fylkeskommune har lagt vekt på å forsterke hele regionen rundt Kongsvinger. Et eventuelt fylkesbytte for to av kommunene vil svekke det som i dag er Kongsvingerregionen som helhet, men spesielt de to Odalskommunene.

Innlandet fylkeskommune har i perioden 2020-2024 bevilget betydelige midler til Kongsvingerregionen: 194, 4 millioner har gått til utviklingsprosjekter. Det er vanskelig å tallfeste i hvilken grad dette har tjent aktører i Odalskommunene. Støtte til næringshageprogrammet og større prosjekter hvor Klosser er involvert er eksempler på prosjekter som også har kommet de to kommunene til gode. I samme tidsperiode tildelte fylkeskommunen 10, 8 mill. til prosjekter i Nord- Odal hvorav 8,2 millioner til bredbåndsutvikling og 1,3 millioner til bedriftsintern opplæring.

For Sør-Odals vedkommende ble det gitt støtte for 27, 2 millioner til utviklingsprosjekter. 22,6 mill. gikk til bredbånd (finansiert med både statlige, fylkeskommunale og fylkeskraft midler). Nyetablerte bedrifter i Sør-Odal har mottatt til sammen 1,2 millioner fra Grønn framtid.

Innovasjon Norge (IN) er fylkeskommunens operatør av bedriftsrettede virkemidler. Bevilgninger fra Innovasjon Innlandet til bedrifter i Nord- og Sør-Odal i perioden 2020-2024 er på henholdsvis kr 31 085 500 (Nord-Odal) og kr 22 066 500 (Sør-Odal)

Nord-Odal og Sør-Odal har vært med på flere Interreg A-program. Deltakelsen i dette programmet har vært gjennom ARKO-samarbeidet. Grenseregionen ARKO dekker 10 kommuner i Innlandet og Värmland. Det er en felles bo- og arbeidsregion på tvers av grensen med lange tradisjoner for samarbeid. Både Interreg og EU samarbeid har stort fokus i både Innlandet fylkeskommune og Kongsvingerregionen, og Innlandet er en fylkeskommune som har stort fokus på dette, og arbeider for å forsterke samarbeidet med regionene og kommunene i fylket. Det ligger mange muligheter med tanke på finansiering av viktige prosjekter i dette samarbeidet

5. Kultur

Gjennom «Den Kulturelle skolesekken» gir Innlandet fylkeskommune elever i grunnskolen tilgang til profesjonelle kunst- og kulturoppgaver for barn og unge. Målet er å styrke barn og unges kulturelle kompetanse og gi dem inspirasjon gjennom møter med kunst og kultur. Et pedagogisk opplegg som er gjennomført i den kulturelle skolesekken i Odalskommunene er «skolen i gamle dager» ved Sagstua skole, Sigurd Hoels barndomskjem.

Innlandet fylkeskommune støtter også regionale ungdomssatsinger som skaper aktivitet og gode fritidstilbud for ungdom på tvers av kommunegrenser. Dette inkluderer kultur, fysisk og psykisk helse, transport, entreprenørskap og fritidstilbud.

Anno museum er en sammenslutning av flere museer i tidligere Hedmark fylke, nå Innlandet fylke. En betydelig del av midlene til å finansiere Anno museum kommer fra Fylkeskommunen. Anno Kongsvingerregionen har driftsansvar for fire museer lengst sør i Innlandet, herunder Odalstunet som er et tradisjonelt bygdetun som formidler byggeskikk og kulturhistorie fra begge Odalskommunene. Odalstunet er et av de eldste museene i ANNOs portefølje.

På Odalstunet blir det blant annet arrangert det tradisjonsrike Liv i stuene-arrangementet for skolebarn gjennomført for 3. og 5. trinn som tidligere. Dette er ikke en del av DKS. Det er også laget et undervisningsopplegg om seterdrift i samarbeid med Valdresmusea. Arbeidet er finansiert av Unesco-midler gjennom Norsk Seterkultur. Eneste fortsatt aktive seterdrift foregår på Skålbergsetra.

Av bygningsvernprosjekter støttet av Anno de siste årene er prosjektet med nye låvebruer på Sjøviklåven på Odalstunet, og det er lagt ned midler i et kaldtmagasin på Odalstunet. Det er ansatt en egen bygningsvernrådgiver i Kongsvingerregionen. Tilbudet finansieres gjennom et spleiselag mellom Innlandet fylkeskommune, kommunene og regionmuseene.

ANNO har per i dag ingen museer utenfor fylkesgrensene, og med tanke på finansiering vil det være nødvendig å gå i dialog med museet og Akershus FK om de administrative og økonomiske konsekvensene av et fylkesbytte.

Fylkesbiblioteket administrerer og finansierer flere ulike fellestjenester for bibliotekene i Innlandet, herunder felles innkjøp av e-bøker, og transportordning for bøker mellom bibliotek. Et eventuelt fylkesbytte vil medføre reforhandling av kontrakter og høyere kostnader for de resterende kommuner. Bibliotekene må innlemmes i Akershus sine tilsvarende tjenester i god tid for å kunne opprettholde tjenestenivået i sine kommuner.

6. Samferdsel

6.1 Kollektivtransport

Kollektivtrafikken i Sør-Odal og Nord-Odal betjenes i dag av Vy buss på vegne av Innlandstrafikk, og kommunene ligger i dag under kontrakt sammen med resten av Glåmdalen/Kongsvingerregionen, tom. 30.06.2026. Innlandet fylkeskommune forsøker å forlenge denne kontrakten til sommeren 2027 grunnet store kostnadsøkninger i mottatte tilbud. Et eventuelt fylkesbytte vil skape usikkerhet for tilbyderer til denne konkurransen, med tanke på investeringer.

Det tas sikte på oppstart av ny kontrakt sommeren 2027. Denne nye kontrakt vil medføre sømløs utrulling av nytt materiell med økt sikkerhet for passasjerer og sjåfør, økt fokus på miljø, økte fokus på digitale systemer som forenkler reisen for passasjerene. Ettersom tjenestetilbudet på linje 700 (Kongsvinger – Skarnes – Sand) i all hovedsak ytes til kunder bosatt i Odalskommunene vil det være naturlig at transportør med kontrakt for Odalskommunene får ansvaret for linje 700 hvis Kongsvinger blir igjen i Innlandet. Behovet for fylkeskryssende linjer i gitt scenario kan bli redusert dersom skoleelever bosatt i Odalskommunene ikke får anledning til å søke seg til skoler i Innlandet.

Linje 700 transporterte 61 685 passasjerer i 2024. Av dette var 33 413 skoleelever.

Linje 670 kjøres mellom Hamar og Sand på fredag ettermiddag og søndag og korresponderer med linje 700. Denne er primært tilrettelagt for å bringe ukependlende skoleelever mellom Glåmdalen og Hamarregionen. Linje 704 fra Sand via Mo og Slåstad til Skarnes har to avganger i hver retning som ikke er skolerelatert. Alt annet på denne strekningen er tilpasset skolens start- og sluttider. Skolerutene suppleres enkelte ukedager med bestillingsruter fra Disenå og Ullern til Skarnes og mellom Skarnes og Kongsvinger om Galterud midt på dagen.

Det er budsjettet med 750 000 rutekilometer for 2025 til sammen for begge kommuner. Dette utgjør ca. 35 mill. kr. etter dagens kontraktspriser. Hvordan ruteproduksjonen vil bli ved endringer på utflyttingen av disse kommunene er det vanskelig å si noe om pr. nå

Et fylkesbytte fra 1.1.28 vil være for sent til at dette kan hensyntas i kommende bussanbud. Dersom fylkesbytte mot formodning gjennomføres fra denne datoen, og dette skal hensyntas i anbudet, vil dette være meget utfordrende i forbindelse med nye busskontrakter. Dette skaper usikkerhet rundt det geografiske kontraktsområdet, som igjen kan påvirke pris og innkalkulert risiko fra tilbyderens side. Konsekvensene kan være et mindre attraktivt kontraktsområde grunnet mindre kjøring, høyere pris og usikkerhet ved kontraktens oppstart.

Innlandet fylkeskommune har jevnlig og godt samarbeid med Akershus fylkeskommune og Ruter. Kontraktsoppfølging må tas særskilt når konkrete planer for fylkesbytte foreligger.

6.3 Tilrettelagt transport (TT)

Tilrettelagt transport (TT-brukere) Transporttjenesten for forflytningshemmede, TT-ordningen, er et transporttilbud til personer som på grunn av forflytningshemming har store vansker med å benytte ordinære kollektive transportmidler. Transporttilbudet skal gjelde personer som er varig forflytningshemmet, og ordningen skal bidra til at de skal kunne leve et så aktivt liv som mulig. TT-ordningen er ikke et lovfestet tilbud. Fylkeskommunene er ansvarlige for ordningen, slik at det kan være lokale variasjoner i saksbehandling, tildelingskriterier og tilskuddsnivå.

TT-brukere i Nord-Odal og Sør-Odal kommuner omfattes i dag av TT-ordningen i Innlandet. Innlandet har en TT-ordning som i det vesentlige likner på TT-ordningen i Akershus, men har mindre strenge tildelingskriterier og noe lavere tilskuddsnivå.

Et overslag viser at de ca. 250 TT-brukerne i Nord-Odal og Sør-Odal kommuner utgjør en utgift for Innlandet fylkeskommune på ca. 1 004 000 kr årlig.

Fordeling mellom kommunene er som følger:

Nord-Odal har 112 brukere med en kostnad på 442 700 kr.

Sør-Odal har 139 brukere med en kostnad på 561 100 kr.

Totalt vil et fylkesbytte medføre mindre utgifter på vel 1 mill. kr.

Utvidet ordning:

Dette er en ordning med øremerkede midler fra Samferdselsdepartementet som tildeles blinde-sterkt svaksynte og rullestolbrukere. Akershus er ikke med i den statlige ordningen, med noen unntak. På grunn av kommunesammenslåing og flytting av kommunegrenser er noen brukere med i ordningen da de tidligere tilhørte fylker som var med i ordningen.

Innlandet fylke er innlemmet i denne sentrale ordningen, og i Sør-Odal og Nord-Odal er totalt 58 brukere med i utvidet ordning: 25 i Nord-Odal og 33 i Sør-Odal.

Disse ble tildelt 4 284 187 kr: 1 875 229 kr- i Nord-Odal og 2 408 958,- i Sør-Odal.

Da dette er øremerkede midler fra staten vil det ikke medføre endringer i fylkeskommunens økonomi, men det vil evt. kunne føre til et endret tilbud for brukerne av tjenesten.

6.4 Fylkesveg

Drift- og vedlikehold av fylkesveiene er organisert gjennom en driftskontrakt for de fire kommunene Kongsvinger, Eidskog, Sør-Odal og Nord-Odal. Driftskontrakten har en varighet frem til 1.9.2028. Det vil ikke være problematisk å dele opp driftskontrakten ved et evt. fylkesbytte fra 1.1.28. Totalt vil uttrekk av drift- og vedlikehold av fylkesvegene i Sør- og Nord-Odal medføre en innsparing på om lag 20 mill. kr. pr. år, inkl. byggherrekostnader.

Fylkesveg investeringer

Det er noen planlagte utbyggingsprosjekt i de to kommunene i inneværende handlingsprogram 2022 – 2025. Disse vil bli realisert som planlagt. Når det gjelder handlingsprogram for fylkesveger for perioden 2026 – 2029 vil det bli behandlet i fylkestinget høsten 2025. Prosjekter i de to kommunene vil bli planlagt og prioritert uavhengig av planer om evt. fylkesbytte. Dersom Stortinget vedtar et fylkesbytte til Akershus i 2026 vil en foreta en ny vurdering av prosjekter i de to kommunene i samarbeid med Akershus fylkeskommune og de aktuelle kommunene.

Det er gjennomført flere historiske investeringer på fylkesvegene som er lokalisert i Nord-Odal og Sør-Odal. Dette gjelder spesielt på FV 24 som har vært en prioritert fylkesveg i Hedmark og Innlandet. Det er gjort anslag på investeringer på om lag 200 millioner kroner siden 2013.

6.5 Oppsummering

Kollektivtrafikken i Sør-Odal og Nord Odal betjenes i dag av Vy buss, og kommunene ligger i dag under kontrakt sammen med resten av Glåmdalen/Kongsvingerregionen, tom. 30.06.2026. Innlandet fylkeskommune forsøker å forlenge denne kontrakten til sommeren

2027 grunnet store kostnadsøkninger i mottatte tilbud. Et eventuelt fylkesbytte vil skape usikkerhet for tilbyderer til denne konkurransen, med tanke på investeringer.

Odalskommunene vil det være naturlig at transportør med kontrakt for Odalskommunene får ansvaret for linje 700 hvis Kongsvinger blir igjen i Innlandet. Behovet for fylkeskryssende linjer i gitt scenario kan bli redusert dersom skoleelever bosatt i Odalskommunene ikke vil ha anledning til å søke seg til skoler i Innlandet. Hvordan ruteproduksjonen vil bli ved endringer på utflyttingen av disse kommunene er det vanskelig å si noe om pr. nå. Et fylkesbytte fra 1.1.28 vil være for sent til at dette kan hensyntas i kommende bussbud.

Et eventuelt fylkesbytte kan innebære at Kongsvingerregionen vil være et mindre attraktivt kontraktsområde grunnet mindre kjøring, og ha en høyere pris grunnet usikkerhet ved kontraktens oppstart.

Innlandet har en TT-ordning som i det vesentlige likner på TT-ordningen i Akershus, men har mindre strenge tildelingskriterier og noe lavere tilskuddsnivå.

Et overslag viser at de ca. 250 TT-brukerne i Nord-Odal og Sør-Odal kommuner utgjør en utgift for Innlandet fylkeskommune på ca. 1 004 000 kr årlig. Totalt vil et fylkesbytte medføre en kostnadsreduksjon på vel 1 mill. kr.

Innlandet er med i en utvidet ordning med øremerkede midler fra Samferdselsdepartementet som tildeles blinde-sterkt svaksynte og rullestolbrukere. Akershus er ikke med i den statlige ordningen, med noen unntak. i Sør-Odal og Nord-Odal er totalt 58 brukere med i utvidet ordning: 25 i Nord-Odal og 33 i Sør-Odal.

Disse ble tildelt 4 284 187 kr: 1 875 229 kr- i Nord-Odal og 2 408 958,- i Sør-Odal.

Drift- og vedlikehold av fylkesveiene er organisert gjennom en driftskontrakt for de fire kommunene Kongsvinger, Eidskog, Sør-Odal og Nord-Odal. Totalt vil uttrekk av drift- og vedlikehold av fylkesvegene i Sør- og Nord-Odal medføre en innsparing på om lag 20 mill. kr. pr. år, inkl. byggherrekostnader. Det er noen planlagte utbyggingsprosjekt i de to kommunene i inneværende handlingsprogram 2022 – 2025. Disse vil bli realisert som planlagt.

7. Videregående opplæring og opplæring for voksne

7.1 Videregående opplæring

GSI-tallene (Grunnskolen informasjonssystem) for Nord-Odal viser at gruppen 16-18-åringer (dvs. de tre årskullene som er søkere for ordinær videregående opplæring) nå er ca. 150 ungdommer, mens tilsvarende tall for Sør-Odal er ca. 250. Antall ungdommer i denne gruppen i de to kommunene vil synke framover, gitt dagens elevkull i grunnskolen.

Ungdommene fra de to kommunene er en betydelig del av elevgrunnlaget for de videregående skolene i Kongsvingerregionen (som fra høsten 2025 er Øvrebyen videregående skole og Sentrum videregående skole). Dersom Innlandet mister disse elevene, vil det få konsekvenser for bredden i tilbudsstrukturen i det videregående skoletilbudet i regionen. Dette vil påvirke mulighetene for utdanningstilbud for ungdommene i de gjenværende kommunene rundt Kongsvinger. Søkertallene for Innlandet viser at 58% søker yrkesfaglig retning når de starter i videregående opplæring, noe som i dette tilfellet vil tilsvare ca. 230 potensielle lærlinger innenfor ulike fagområder. Næringsliv og bransje i Kongsvingerregionen har gitt uttrykk for behov for lærlinger og faglært arbeidskraft innenfor

mange sektorer. Det er usikkert hvordan endret fylkestilhørighet for Nord- og Sør-Odal vil påvirke søknad til læreplasser i de gjenværende kommunene i regionen.

I dag er det 26 aktive lærebedrifter i Nord-Odal og 31 lærebedrifter i Sør-Odal. Samlet er det inngått 115 lærekontrakter med 65 bedrifter i dette geografiske området. Samlede kostnader til læretilskudd utgjør ca. 10 millioner kroner. Kostnaden for læreplasser for ungdom fra Nord- og Sør-Odal vil tilfalle Akershus. I dag er det i Nord-Odal 43 løpende lærekontrakter og i Sør-Odal 72 kontrakter.

7.2 Voksnes læring

Innlandet fylkeskommune har ni karrieresenter i fylket som blant annet ivaretar opplæring og karriereveiledning for voksne, samt tilrettelegger for desentral og fleksibel høyere utdanning. Karriere Innlandet Kongsvinger gir i dag tilbud innenfor karriereveiledning til alle innbyggere i regionen, og er også ansvarlig for hele tilbudet innenfor videregående opplæring for voksne i regionen. Deltagerne fra Nord- og Sør-Odal utgjør nesten halvparten (vel 45 %) av totalt antall deltagere i tilbudene som gis ved Karriere Innlandet Kongsvinger. Aktiviteten ved karrieresenteret vil bli betydelig påvirket dersom tilfanget av deltagere halveres, og det må gjøres en fornyet vurdering av innretning av tilbudet for voksne i den gjenværende del av regionen.

Høgskolestiftelsen i Kongsvinger ble stiftet i 1990 av kommunene: Eidskog, Åsnes, Grue, Sør-Odal, Nord-Odal og Kongsvinger sammen med aktører fra næringslivet. Høgskolesenteret i Kongsvinger tilbyr høyere utdanning rettet mot privat og offentlig sektor, i tillegg til skreddersydde kurs og etter- og videreutdanning innenfor mange felt. Universitetet i Innlandet leverer flere studier til høgskolesenteret. Innlandet fylkeskommune har bidratt til finansiering av senteret. Karrieresenteret til Innlandet fylkeskommune er samlokalisert med Høgskolesenteret noe som gir et unikt samarbeid knyttet til videreutdanning i regionen. Når det gjelder samarbeidet med Høgskolesenteret i Kongsvinger, så er dette viktig i dag for å ivareta fylkeskommunens ansvar knyttet til et desentralisert og fleksibelt høyere utdanningstilbud. Dette er et oppdrag som karrieresenteret og Høgskolesenteret jobber tett sammen om i regionen, og her vil også Innlandets fylkeskommunes kapasitet reduseres dersom deltagermengden og de økonomiske rammene for Karriere Innlandet Kongsvinger reduseres.

7.3 Oppsummering

Redusert innbyggertall vil svekke fylkeskommunens mulighet til å opprettholde dagens nivå på disse tjenestene innenfor utdanning totalt sett. Ungdommene fra de to kommunene er en betydelig del av elevgrunnlaget for de videregående skolene i Kongsvingerregionen (som fra høsten 2025 er Øvrebyen videregående skole og Sentrum videregående skole). Dersom Innlandet mister disse elevene, vil det få konsekvenser for bredden i tilbudsstrukturen i det videregående skoletilbudet i regionen. Dette vil påvirke mulighetene for utdanningstilbud for ungdommene i de gjenværende kommunene rundt Kongsvinger.

Ut fra søkertallene til yrkesfag, ser en at det er ca. 230 potensielle lærlinger innenfor ulike fagområder. Næringsliv og bransje i Kongsvingerregionen har behov for lærlinger og faglært arbeidskraft innenfor mange sektorer. Det er usikkert hvordan endret fylkestilhørighet for Nord- og Sør-Odal vil påvirke søknad til læreplasser i de gjenværende kommunene i regionen. Samlet er det inngått 115 lærekontrakter med 65 bedrifter i dette geografiske området. Samlede kostnader til læretilskudd utgjør ca. 10 millioner kroner. Kostnaden for læreplasser

for ungdom fra Nord- og Sør-Odal vil tilfalle Akershus. I dag er det i Nord-Odal 43 løpende lærekontrakter og i Sør-Odal 72 kontrakter.

Karriere Innlandet Kongsvinger gir i dag tilbud innenfor karriereveiledning til alle innbyggere i regionen, og er også ansvarlig for hele tilbudet innenfor videregående opplæring for voksne i regionen. Deltagerne fra Nord- og Sør-Odal utgjør nesten halvparten (vel 45 %) av totalt antall deltagere i tilbudene som gis ved Karriere Innlandet Kongsvinger. Aktiviteten ved karrieresenteret vil bli betydelig påvirket dersom tilfanget av deltagere halveres. Når det gjelder samarbeidet med Høgskolesenteret i Kongsvinger, så er dette viktig i dag for å ivareta fylkeskommunens ansvar knyttet til et desentralisert og fleksibelt høyere utdanningstilbud. Også her vil også Innlandets fylkeskommunes kapasitet reduseres dersom deltagermengden og de økonomiske rammene for Karriere Innlandet Kongsvinger reduseres.

8. Tannhelse

Innlandet fylkeskommune har i dag tannklinikk i både Nord-Odal og Sør-Odal, og det gis tilbud om tannhelsetjenester for både barn, ungdom og voksne. På de to klinikkene betjenes til sammen vel 3600 pasienter, og det er 9 ansatte på klinikkene.

Totalt regnskap for klinikkene var i 2024 ca. 6 mill. Kroner (utgifter og inntekter).

9. Demokrati

En fylkeskommune mister flere viktige elementer når en kommune velger å søke om, og får innvilget, overgang til et annet fylke. Noen konsekvenser lar seg kvantifisere, andre ikke. Konsekvensene er både politiske, økonomiske og symbolske, og påvirker fylkeskommunens evne til å opptre som en effektiv regional aktør.

Når en kommune skifter fylke, mister fylkeskommunen representanter i sitt fylkesting fra kommunen. Dette svekker Innlandet fylkeskommune sin politiske legitimitet, da færre velgere vil være representert i det politiske systemet. Politisk innflytelse kan også reduseres i saker der den aktuelle kommunens stemmer tidligere har vært viktige for å forme fylkets utviklingsstrategier.

Spørsmålet om mandatfordeling på Stortinget er også viktig. Det er totalt 19 valgdistrikter i Norge og Sør- og Nord-Odal tilhører Hedmark valgdistrikt. Per i dag er det ikke mulig å si om Innlandet mister mandater, idet det kan komme endringer i andre fylker som vil påvirke dette. (Her står det litt om metoden, og bruken av denne i kommune- og fylkestingsvalg:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/valg-og-demokrati/den-norske-valgordningen/kommunestyre-og-fylkestingsvalg/id2989114/?expand=factbox2989241>). Men med forventet befolkningsvekst i tillegg til at Hedmark valgdistrikt eventuelt mister to kommuner, samt økt tilvekst i Akershus, vil det øke sannsynligheten for at valgdistriktet kan miste et mandat til Akershus.

Dersom Sør- og Nord-Odal søker om fylkesbytte er ikke de ikke de eneste kommunene som ønsker om fylkesbytte. Spørsmålet er hvordan slike endringer påvirker det regionale og lokale demokratiet i Norge, og om en utvikling med at enkelte fylker blir styrket (befolkningsmessig og økonomisk) på bekostning av de mindre folkerike delene av Norge.

10. Økonomiske vurderinger

En overføring av Nord-Odal og Sør-Odal til Akershus fylke, vil få store negative konsekvenser for Innlandet fylkeskommune.

Det økonomiske tapet i form av lavere frie inntekter vil være på om lag 216 mill. kroner med henholdsvis 82 mill. kroner gjeldende for Nord-Odal og 134 mill. kroner for Sør-Odal. Dagens driftsnivå på tjenester lokalisert til og for kommunenes innbyggere er anslagsvis 127 millioner kroner. Dette gir et netto økonomisk tap på om lag 89 mill. kroner for Innlandet fylkeskommune.

Innlandet fylkeskommune fikk et stort økonomisk tap da kommunene i Lunner og Jevnaker ble flyttet til daværende Viken fylkeskommune fra 2020. Statsforvalteren i Innlandet har i januar 2025 under sterk tvil, anbefalt Gran kommunes søknad om fylkesbytte. Dersom Gran ender med å flyttes til Akershus fylke, vil det føre til et økonomisk tap for Innlandet. Dette er tidligere beregnet til 55 mill. kroner.

Det er svært uheldig for Innlandet fylkeskommune, om kommune etter kommune som ligger på grensen til Akershus, skal få bytte fylkestilhørighet. Det er også krevende å ha stadig nye runder på hvem som skal være en del av Innlandet, både økonomisk og ressursmessig.

10.1 Frie inntekter og driftsutgifter

Innlandet fylkeskommune har benyttet KS sin prognosemodell for frie inntekter til å beregne nytt anslag på frie inntekter. Det er gjort beregninger som viser utslaget for hver kommune, og hvor mye inntektene samlet sett vil endre seg. Modellen tar utgangspunkt i dagens inntekter for 2025, og viser utslaget ved å flytte befolkningen til Akershus. Modellen er oppdatert jf. vedtatt statsbudsjett for 2025.

Beregningene viser at Innlandet fylkeskommune vil få reduserte inntekter på totalt 216 mill. kroner dersom begge kommunene går ut av Innlandet. Tallene i tabellen nedenfor er oppgitt i mill. kroner.

Prognosemodell 2025	Rammetilskudd	Skatt	Inntektsutjevning	Sum
Akershus	3 412	6 655	-555	9 512
Innlandet	3 715	2 584	437	6 735
Akershus inkl. Nord-Odal	3 454	6 685	-546	9 594
Akershus inkl. Sør-Odal	3 481	6 709	-544	9 646
Akershus inkl. begge	3 524	6 739	-535	9 728
Innlandet eks. Nord-Odal	3 672	2 554	428	6 654
Innlandet eks. Sør-Odal	3 646	2 530	426	6 602
Innlandet eks. begge	3 603	2 500	417	6 520

Effekt på inntekter (mill. kroner)	Akershus	Innlandet
Nord-Odal til Akershus	82	-82
Sør-Odal til Akershus	134	-134
Begge kommuner til Akershus	216	-216

Skatt

Nord-Odal og Sør-Odal kommuner har lavere skatteinngang per innbygger enn landsgjennomsnittet. Av departementets oversikt som viser skatteinntekter for 2024, finner vi at Nord-Odal har et gjennomsnittlig skattenivå på 74,3 % av landsgjennomsnittet. Sør-Odal har et skattenivå på 81,5 % av landsgjennomsnittet. Dermed flyttes skatteinntekter tilsvarende dette nivået, til Akershus i beregningen for 2025.

Akershus som fylke hadde en skatteinngang på 111,1 % av landsgjennomsnittet i 2024. Siden kommunene er med på å redusere det gjennomsnittlige skattenivået i Akershus, vil fylket ikke trenge å utjevne like mye skatteinntekter som utgangspunktet. Dette forklarer effekten i kolonnen for inntektsutjevning i tabellen som viser endring i inntekter. Effekten er negativ for Innlandet, da avstanden mellom kommunenes skattenivå og Innlandets gjennomsnittlige skattenivå ikke er så stor. Derfor vil innbyggernedgangen merkes som en negativ effekt også på inntektsutjevningen for Innlandet.

Reduserte utgifter

Det er utfordrende å beregne reduserte utgifter frem i tid. Vi har derfor tatt utgangspunkt i siste tilgjengelige driftsregnskap og beste mulige anslag.

	Lavere driftsutgifter	Kommentar
Videregående skole	45,4 mill. kroner	Inkluderer eiendomsdrift.
Karriere Innlandet – Kongsvinger	4 mill. kroner	Anslag basert på %-vis tilhørighet. 9,5 mill. kroner i totalt driftsregnskap.
Læretilskudd	10 mill. kroner	
Tannklinikker	6,5 mill. kroner	Inkluderer husleie.
Fylkesveg	20 mill. kroner	
Kollektivtransport	36 mill. kroner	Skoleskyss, ordinære ruter og TT-ordningen.
Finanskostnader	5 mill. kroner	Investeringer på skole og fylkesveger.
Sum	127 mill. kroner	

Garanti E16 Kongsvingervegen

Akershus og Innlandet fylkeskommune har sammen garantert for planleggingen av fase 3 på E16 Kongsvingervegen. Det er rekvirert 100 mill. kroner i planmidler. Dette finansieres med en kassekreditt som koster om lag 7,5 mill. kroner i året. Garantirammen er hevet flere ganger og er nå på 180 mill. kroner etter vedtak i fylkestinget i oktober (FT-sak 75/2024). Dette innebærer at Innlandet fylkeskommune garanterer for 90 mill. kroner.

Nye Veier AS overtok utbyggingsprosjektet fra Statens Vegvesen i 2019. Det er langt fra sikkert at vegprosjektet blir realisert på en slik måte at garantibeløpet kan inngå i utbyggingskostnaden. Risikoen for at garantibeløpet må innfris er absolutt til stede. Garantien er knyttet til utbygging av ny veg fra Slomarka i Sør-Odal kommune til Nybakk i Nes kommune i Akershus. Ved et fylkesbytte vil Akershus overta garantiansvaret.

Fylkestinget vedtok også at fylkeskommunene initierer dialog med regjeringen med siktemål å få innløst garantien. Dette kan skje enten gjennom et statlig tilskudd eller ved at

regjeringen gir fullmakt til fylkeskommunene/Vegfinans om å belaste planmidlene i den pågående innkrevingen på del 2 av dette prosjektet.

Oppsummering

Oppsummert viser gjennomgangen av inntekter og utgifter at Innlandet fylkeskommune vil få betydelig redusert handlingsrom dersom Nord-Odal og Sør-Odal endrer fylkestilhørighet.

Verken fire inntekter eller utgiftene er mulig å si eksakte, da frie inntekter er avhengig av mange variabler og utgiftsnivået vil variere med innbyggere og politiske vedtak. Dersom det blir en endelig avgjørelse om bytte av fylkestilhørighet, må alle tall revideres og mer utfyllende dokumentering må gjennomføres.

10.2 Eiendeler og gjeld

Innlandet fylkeskommune har eiendommer, leide lokaler og driftsmidler i Nord-Odal og Sør-Odal kommuner som brukes for å gi tjenester til befolkningen der. Dette gjelder den videregående skolen og de to tannklinikkene. Videre har vi i dag ansvar for kollektivtransport og har avtaler for drift og vedlikehold av fylkesvegene.

Innlandet fylkeskommune forutsetter følgende:

- Eiendeler og eiendommer følger geografi (fylkestilhørighet).
- Gjeld og gjeldsforpliktelser følger eiendeler og eiendommer.

Dette innebærer at eiendommer Innlandet fylkeskommune har i Nord-Odal og Sør-Odal kommuner, blir med over til ny fylkeskommune og at gjeld også følger med. Hvordan dette praktisk gjøres, må fylkeskommunene bli enige om.

Skarnes videregående skole

Skarnes videregående skole i Sør-Odal er besluttet lagt ned. Men det vil være aktivitet ved skolen til høsten 2027, da det vil ta noen år å avslutte virksomheten ved skolen. Skolebygningen vil sannsynligvis fortsatt være i Innlandet fylkeskommunenes eie ved et eventuelt fylkesbytte for kommunen. Skolebygningen følger da med over til Akershus fylkeskommune.

Skolen ble etablert på nåværende lokasjon i 1989. Det er ingen restgjeld igjen fra så langt tilbake. Det ble investert om lag 84 mill. kroner i 2018-2019 som en del av et felles oppgraderingsprosjekt på flere skoler. Andelen låneopptak i disse årene var på om lag 57 %. Dette gir et beregnet låneopptak på ca. 48 mill. kroner knyttet til Skarnes videregående skole. Det gir en restgjeld på ca. 38 mill. kroner.

Bokført verdi på skolen er på 130 mill. kroner og taksten ble satt til 18 mill. kroner ifm. utredning av ny skolestruktur høsten 2024.

Tannklinikkene

Innlandet fylkeskommune leier lokaler til tannklinikker i Odals-kommunene. Samlet årlig leiekostnad er på 450.000 kroner. Det forutsettes at leiekontraktene overføres til ny fylkeskommune. Som en del av arbeidet med å lage større fagmiljøer innen tannhelsetjenesten, har fylkeskommunen planlagt å jobbe med en Samlokalisering av tannklinikkene i Nord-Odal og Sør-Odal kommuner i første del av denne planperioden.

Fylkesveg

Det er gjennomført flere historiske investeringer på fylkesvegene som er lokalisert i Nord-Odal og Sør-Odal. Det er gjort anslag på investeringer på om lag 200 mill. kroner siden 2013. Dette er investeringer som fortsatt er knyttet til gjeldsforpliktelser, og som følgelig medfører årlige finanskostnader. Fylkesvegene som ligger i Nord-Odal og Sør-Odal vil måtte overføres til Akershus ved en eventuell endring av fylkestilhørighet. Gjeld og gjeldsforpliktelser som er knyttet til fylkesveginvesteringene, vil også følge med ved overføring av fylkesvegene.